

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

WIE IS ER NIET ALS DE SCHOOLBEL RINKELT?

Evaluatie 2016 -2017

AGODI
AGENTSCHAP VOOR
ONDERWIJSDIENSTEN

www.onderwijs.vlaanderen.be

COLOFON

Eindredactie

Kurt Van Damme

AGODI, Afdeling Basisonderwijs, DKO en CLB – Scholen en leerlingen

Steven Bruneel, Lise Van Proeyen

AGODI, Afdeling Secundair Onderwijs – Scholen en leerlingen

Met medewerking van

Bea De Cuyper, Wouter Desmet

AGODI, Afdeling Basisonderwijs, DKO en CLB – Scholen en leerlingen

Stany Criel, Joachim Valkiers, Hayat Laacheri

AGODI, Afdeling Secundair Onderwijs – Scholen en leerlingen

Depotnummer

D/2018/3241/095

Verantwoordelijke uitgever

Guy Janssens

Administrateur-generaal; Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI)

Lay-out

Kim Baele

Ministerie van Onderwijs en Vorming

Fotografie

getty images, Kim Baele

WIE IS ER NIET ALS DE SCHOOLBEL RINKELT?

Evaluatie 2016-2017

Inhoud

INLEIDING	8
LEERPLICHT: ALGEMENE SITUERING.....	10
HOOFDSTUK 1 CONTROLE OP DE INSCHRIJVINGEN IN HET BASIS- EN SECUNDAIR ONDERWIJS	12
1. REGLEMENTAIR KADER	13
2. PROCEDURE VOOR OPVOLGING	9
2.1 Huidige procedure Vlaams Gewest.....	9
2.2 Procedure Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	13
2.3 Evaluatie procedure.....	14
3. RESULTATEN	17
4. BESLUIT	20
HOOFDSTUK 2 OPVOLGING VAN IN- EN UITSCHRIJVINGEN IN HET BASISONDERWIJS	25
1. REGLEMENTAIR KADER	26
2. PROCEDURE VOOR OPVOLGING	26
HOOFDSTUK 3 OPVOLGING VAN IN- EN UITSCHRIJVINGEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS	27
1. REGLEMENTAIR KADER	28
2. PROCEDURE VOOR OPVOLGING	28
2.1 Huidige procedure.....	28
2.2 Evaluatie procedure.....	31
3. RESULTATEN	32
3.1 Tijdige en laattijdige inschrijvingen.....	32
3.2 Verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen.....	31
HOOFDSTUK 4 PROBLEMATISCHE AFWEZIGHEDEN IN HET BASISONDERWIJS	44
1. REGLEMENTAIR KADER	45
2. PROCEDURE VOOR OPVOLGING	46
3. RESULTATEN	46
3.1 Problematische afwezigheden.....	46
3.2 Zorgwekkende dossiers.....	49
4. BESLUIT	50
HOOFDSTUK 5 PROBLEMATISCHE AFWEZIGHEDEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS	51
1. REGLEMENTAIR KADER	52

2.	PROCEDURE VOOR OPVOLGING	52
3.	RESULTATEN	54
3.1.	Problematische afwezigheden	54
3.2	Zorgwekkende dossiers	59
4	BESLUIT	62
HOOFDSTUK 6 TUCHT IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS		63
1.	REGLEMENTAIR KADER	64
2.	PROCEDURE VOOR OPVOLGING	64
3.	RESULTATEN	65
4.	BESLUIT	70
SAMENVATTING		71
OVERZICHT VAN TABELLEN		76
OVERZICHT VAN FIGUREN		77
GLOSSARIUM.....		78
AFKORTINGENLIJST		83
BRONNEN		84

Inleiding

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) staat in voor de uitvoering van het onderwijsbeleid in Vlaanderen. De leerplichtcontrole vormt één van de kerntaken van AGODI.

In dit rapport vindt u de belangrijkste gegevens over schoolverzuim van het schooljaar 2016-2017.

We baseren ons voor de verschillende hoofdstukken op relevante cijfers en informatie afkomstig uit de databanken van AGODI.

Deze databanken bevatten gegevens aangeleverd door de onderwijsinstellingen. De onderwijsinstellingen registreren de in- en uitschrijvingen en melden o.a. de problematische afwezigheden en tucht. Het rapport is een beschrijvende analyse van de gegevens van alle leerlingen die op 1 september 2016 leerplichtig waren.

We bespreken vier grote processen die plaatsvinden in het agentschap, namelijk de controle op de inschrijvingen (hoofdstuk 1), de controle op de in- en uitschrijvingen (hoofdstuk 2 en 3), de registraties van de problematische afwezigheden (hoofdstuk 4 en 5) en van de definitieve uitsluitingen (hoofdstuk 6). Telkens staan we stil bij de gevolgde procedure en bij de resultaten. In de bijlagen belichten we de profielkenmerken van de leerlingen en hun schoolloopbaan. Elk hoofdstuk sluiten we af met een besluit.

De belangrijkste bevindingen zijn opgenomen in een korte samenvatting achteraan in het rapport.

**Leerplicht:
algemene situering**

België is één van de weinige landen met een voltijdse leerplicht tot zestien jaar én een deeltijdse leerplicht tot achttien jaar. Er zijn nog een aantal Europese landen waar leerlingen leerplichtig zijn tot achttien jaar, zoals Duitsland, maar in de meeste Europese landen is men voltijds leerplichtig tot vijftien of zestien jaar, zonder dat daar een deeltijdse leerplicht op volgt¹.

De leerplicht in België werd in 1983 via de wet op de leerplicht verlengd van veertien jaar tot achttien jaar. Die wet kwam er in een periode met een hoge jeugdwerkloosheid en sociale problemen. De overheid zag een betere scholingsgraad toen als middel bij uitstek om de tewerkstellingskansen en de positie van jongeren in de maatschappij te verbeteren². Nu zijn kinderen leerplichtig vanaf 1 september van het kalenderjaar waarin ze zes jaar worden tot 30 juni van het kalenderjaar waarin ze achttien worden of tot hun achttiende verjaardag als die vóór 30 juni valt. De duur van de leerplicht is altijd voorwerp van discussie geweest. Ook nu nog zijn er 'believers' en 'non-believers' in het effect van de leerplicht. Studies wijzen uit dat leerlingen die kleuteronderwijs genoten minder risico lopen op leerachterstand tijdens het verdere verloop van hun schoolloopbaan. Daarom pleiten sommigen voor een vervroeging van de leerplicht naar vijf jaar.

Om ervoor te zorgen dat zo veel mogelijk kinderen naar het kleuteronderwijs gaan, zijn er een aantal acties rond kleuterparticipatie opgezet. Zo hebben de LOP's een decretale opdracht om te werken rond kleuterparticipatie. Daarnaast bezoekt Kind & Gezin elk jaar de ouders van de niet-ingeschreven driejarige kleuters om hen te overtuigen van het belang om hun kind naar school te sturen. Ook moeten scholen meedelen hoeveel halve dagen hun kleuters aanwezig waren. Die aanwezigheid wordt eveneens gekoppeld aan de schooltoelage.

AGODI verzamelt gegevens over inschrijvingen en problematische afwezigheden en voert controles uit. Daarvoor beschikt het agentschap over een aantal procedures.

Een correcte afwezigheidsregistratie biedt de mogelijkheid om afwezigheidsproblemen bij leerlingen snel te signaleren en daar gepast op te reageren. Het maakt het ook mogelijk accurate beleidsinformatie te verzamelen. Daarom hecht AGODI veel belang aan een nauwkeurige registratie van afwezigheden van leerlingen door scholen. Het agentschap probeert die te waarborgen door het verificatiekorps erop te laten toezien dat de scholen afwezigheden correct registreren en problemen tijdig signaleren aan AGODI.

Sinds 2013 worden gegevens over de aan- en afwezigheden van leerlingen geregistreerd in de gegevensbanken van AGODI. Hiermee geven we uitvoering aan de nota Samen tegen Schooluitval³ van de minister van Onderwijs, waarin o.a. sterk wordt ingezet op de uitgebreide gegevensverzameling, zodat een ondersteunende, informatierijke omgeving voor de scholen opgezet kan worden.

Daarnaast maakten we een aantal concrete afspraken met belangrijke partners in de opvolging van spijbelen. Enerzijds werd een samenwerkingsprotocol afgesloten met de parketcriminologen van Jeugd en Gezin voor de opvolging van de dossiers bij de procureur. Anderzijds werden de afspraken met de Franse Gemeenschap over de controle op de inschrijvingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verder verfijnd.

AGODI is er zich van bewust dat zijn centrale rol beperkingen kent. De opvolging van leerplichtproblemen in lokale netwerken opnemen, is cruciaal.

1 European Commission/EACEA/Eurydice (2016). The structure of the European education systems 2016/17: Schematic diagrams. Eurydice facts and figures. Luxembourg: Publications office of the European Union.
 2 PERQUY, J. "Leerplicht vanuit de sociale dimensie", *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en -Beleid*, 5-6, 1995-1996, 281-282.
 3 Dit actieplan werd op 26 juni 2015 goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

Hoofdstuk 1

Controle op de inschrijvingen in het basis- en secundair onderwijs

1. Reglementair kader

Een inschrijving is de eerste noodzakelijke voorwaarde om aan de leerplicht te voldoen. Met de controle op de inschrijvingen gaan we voor elk leerplichtig kind in het Vlaams Gewest in het begin van het schooljaar na of het ingeschreven is in een erkende school, huisonderwijs volgt of een vrijstelling van leerplicht heeft. Als dat niet het geval is, controleren we of er een inschrijving is op een later tijdstip in het schooljaar.

Het reglementaire kader voor de controle op de inschrijvingen is voor het basisonderwijs vastgelegd in het besluit van de Vlaamse Regering over de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997 en voor het secundair onderwijs in het besluit van de Vlaamse Regering over de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997.

We gaan na welke leerplichtige kinderen niet in een erkende school zijn ingeschreven of huisonderwijs volgen, door een vergelijking te maken van alle beschikbare leerlingenlijsten met de leerplichtigen uit het Rijksregister. De ouders van de kinderen die we niet terugvinden in de beschikbare leerlingenlijsten, maar wel leerplichtig zijn, worden via een brief aangeschreven om alsnog te voldoen aan de leerplicht. Als de ouders geen antwoord geven, sturen we de dossiers van de leerplichtigen door naar de gemeenten voor verder onderzoek. In de bovenstaande besluiten is verder opgenomen dat we een verslag naar de procureur moeten sturen als uit het antwoord van de gemeente blijkt dat het kind niet voldoet aan de leerplicht.

2. Procedure voor opvolging

2.1 Huidige procedure Vlaams Gewest

De procedure voor de opvolging van de inschrijvingen begint in september en bestaat uit de volgende stappen:

Van het Rijksregister krijgen we een globaal bestand van alle kinderen die in het Vlaams Gewest gedomicilieerd zijn op 1 september en die tot de leerplichtige leeftijdscategorie behoren (zes- tot en met zeventienjarigen⁴). Het bestand omvat alle kinderen die ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, het vreemdelingenregister of het wachtregister van een Vlaamse gemeente.

Een aantal kinderen zijn niet leerplichtig, ook al behoren ze tot de leeftijdscategorie van 6- tot en met zeventienjarigen. Die kinderen zijn vrijgesteld van de leerplicht en halen we uit het bestand. Het gaat over kinderen die door een fysieke of mentale handicap een vrijstelling van de leerplicht kregen, en over jongeren die al een diploma van het secundair onderwijs, een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad bso of een kwalificatiegetuigschrift van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon onderwijs behaalden.

Daarna halen we diegenen van wie we weten dat ze ingeschreven zijn uit het bestand van leerplichtigen. Dat zijn de leerlingen die ingeschreven zijn in een erkende school en de leerlingen die vallen onder het stelsel van huisonderwijs.

Kinderen die nog in Vlaanderen gedomicilieerd zijn, maar in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in het Waals Gewest of in het buitenland verblijven, worden van de verdere procedure uitgesloten. Hetzelfde geldt voor de kinderen die als ontvoerd opgegeven zijn. De kinderen en jongeren die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden gecontroleerd door een gemeenschappelijke cel, samengesteld uit vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap en van de Franse Gemeenschap. Die controle gebeurt apart van de controle in het Vlaams Gewest (zie 2.2).

De ouders van de kinderen die nergens terug te vinden zijn, sturen we een brief met een antwoordformulier waarop ze de gegevens invullen over het onderwijs dat hun kind volgt. Als het antwoord van de ouders ontoereikend is, sturen we het dossier door naar de procureur.

In een aantal situaties is het antwoord van de ouders ontoereikend, maar wordt toch beslist om het dossier niet naar de procureur te sturen. Dat is o.a. het geval voor:

- jongeren die bijna achttien jaar zijn
- kinderen voor wie een vrijstelling van de leerplicht aangevraagd is maar voor wie het Zorgpunt Onderwijsinspectie nog geen beslissing heeft genomen
- kinderen die huisonderwijs volgen maar voor wie nog geen verklaring van huisonderwijs werd ingediend
- kinderen van wie de ouders kunnen aantonen dat ze actief op zoek zijn naar een school, maar door een specifieke problematiek nog geen school gevonden hebben.

De dossiers die niet worden doorgestuurd naar de procureur, volgen we intern op.

⁴ We baseren ons op geboortejaren. Voor het schooljaar 2016-2017 gaat het over de kinderen geboren vanaf 01/01/1999 tot en met 31/12/2010. In de bespreking gebruiken we voor kinderen geboren in 2010 de term 6-jarigen, voor kinderen geboren in 2009 7-jarigen...

Krijgen we geen antwoord van de ouders, dan sturen we de gegevens van de kinderen door naar de gemeenten. We vragen de gemeenten om het voldoen aan de leerplicht te valideren. We geven aan de gemeenten daarbij het advies om een wijkagent te sturen naar het thuisadres van het kind en om de ouders niet nogmaals aan te schrijven, omdat dit de procedure vertraagt.

Als uit het antwoord van de gemeente blijkt dat er onvoldoende garantie is dat de leerplicht wordt nageleefd, sturen we ook deze leerplichtdossiers door naar de procureur.

Als in de loop van de controleprocedure blijkt dat het kind toch nog ingeschreven wordt in een school of in een andere instelling, schrappen we het uit het bestand van niet-ingeschreven leerplichtigen. Dat is ook het geval als de aangeschreven ouders kunnen aantonen dat hun kind wel aan de leerplicht voldoet, bijvoorbeeld omdat het ingeschreven is in een buitenlandse school, maar ze dat nog niet aan AGODI gemeld hadden.

De laatste stap in de procedure is het doorsturen van de dossiers naar de procureurs. In februari worden dossiers bezorgd die ook in 2015-2016 al doorgestuurd waren naar de procureur voor opvolging. Als opnieuw geen inschrijving wordt teruggevonden voor die leerplichtigen, maken we deze dossiers al in februari over aan de procureur – zonder opnieuw de ouders en de gemeente te contacteren. Vanaf april worden de dossiers doorgestuurd waarbij uit het antwoord van de ouders of de gemeente blijkt dat het kind niet voldoet aan de leerplicht.

Het doorsturen van de dossiers naar de procureur is niet het absolute eindpunt van de opvolging van de inschrijvingen. Als achteraf, via de ouders of andere bronnen, blijkt dat het kind toch ingeschreven was in een school, sturen we een herroeping van het dossier naar de procureur. De opvolging van de inschrijvingen is een proces dat continu in beweging is en blijft doorlopen tijdens het lopende schooljaar en zelfs maanden erna. De resultaten van de leerplichtcontrole zijn dan ook een momentopname van eind september 2017. Hoe later wij de resultaten opvragen, hoe groter de kans dat een toereikende verklaring⁵ wordt gevonden en hoe minder leerplichtigen geregistreerd staan als 'niet ingeschreven'. Het is mogelijk dat we na het verschijnen van dit rapport nog antwoorden ontvangen van ouders, gemeenten en procureur met betrekking tot de inschrijvingen in het schooljaar 2016-2017.

Omdat we bij de controle op de inschrijvingen vertrekken van het bestand van het Rijksregister, is een opdeling in basis- en secundair onderwijs niet zinvol. De procedure loopt namelijk volledig gelijk. Voor de bespreking van de resultaten kan een onderscheid wel nuttig zijn. Er is daarom een opsplitsing gemaakt naargelang van de leeftijd van het kind. Kinderen van 6 tot en met 11 jaar (geboortejaren 2010 tot en met 2005) worden in de cijfers beschouwd als leerlingen van het basisonderwijs, jongeren van twaalf tot en met zeventien jaar (geboortejaren 2004 tot en met 1999) worden als leerlingen van het secundair onderwijs bestempeld⁶.

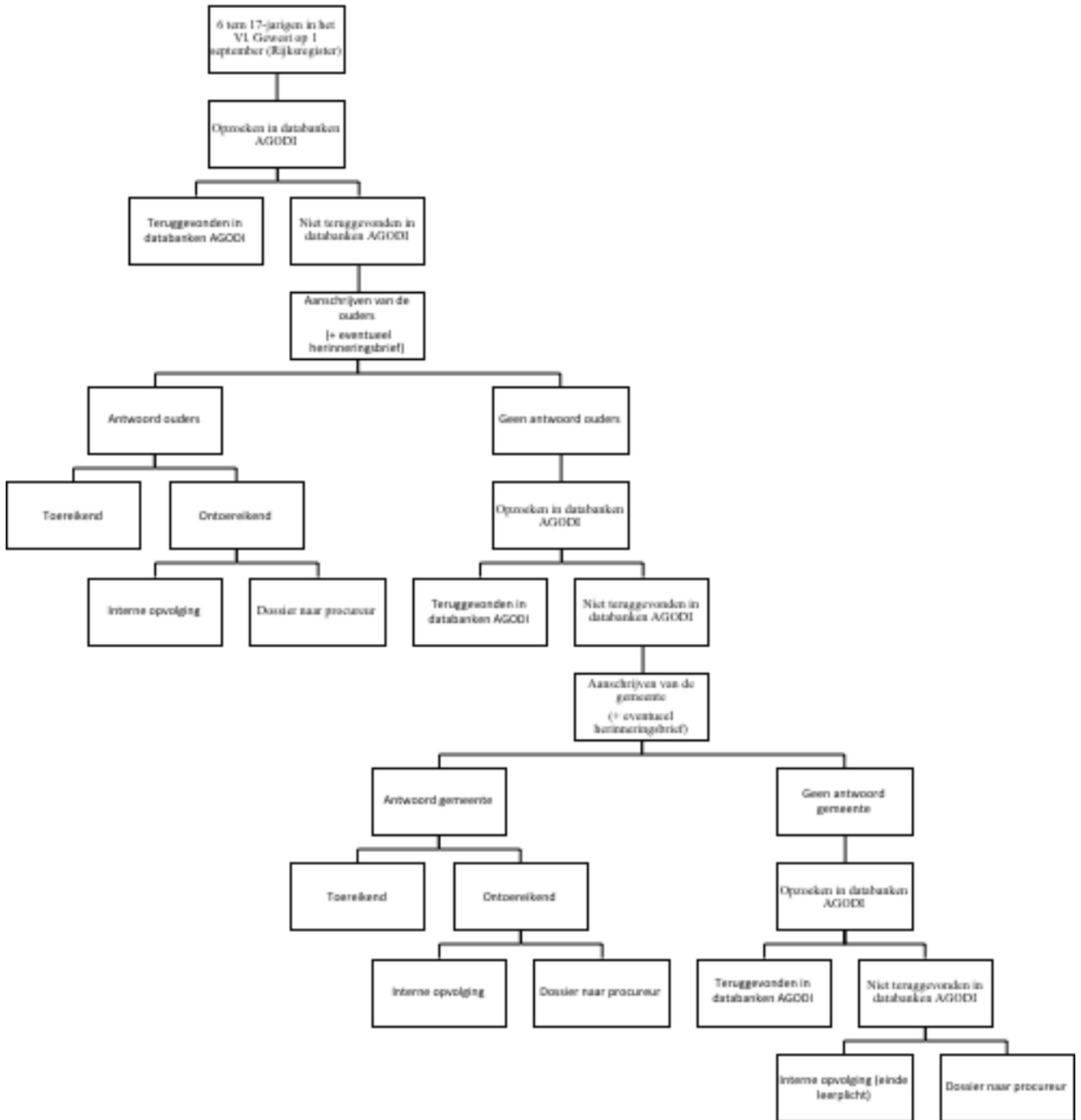
Het volgende schema geeft de verschillende stappen weer bij de controle op de inschrijvingen.

---

5 De leerplichtige is teruggevonden in de databanken van AGODI of uit het antwoord van ouders, gemeente of procureur blijkt hij te voldoen aan de leerplicht.

6 Deze indeling stemt niet volledig overeen met het niveau waar de leerlingen effectief ingeschreven zijn, omdat leerlingen op jongere of oudere leeftijd kunnen overgaan van het basisonderwijs naar het secundair onderwijs.

Figuur 1: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de controle van de inschrijvingen

2.2 Procedure Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De kinderen en jongeren die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden gecontroleerd door een gemeenschappelijke cel. Deze cel is samengesteld uit vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap en van de Franse Gemeenschap. Daarvoor is een protocol afgesloten met de Franse Gemeenschap.

De cel heeft als opdracht om:

- 1) na te gaan of en hoe leerplichtigen die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voldoen aan de leerplicht;
- 2) leerplichtigen die niet voldoen aan de leerplicht op te sporen;
- 3) nuttig gevolg te geven aan de dossiers van leerplichtigen die niet aan de leerplicht blijken te voldoen.

De cel schrijft de ouders van de niet-ingeschreven leerplichtigen aan. Als de ouders geen antwoord geven, wordt de medewerking van de Brusselse gemeenten gevraagd. Daartoe is een engagementsverklaring met deze gemeenten afgesloten. Als ook dat onderzoek geen duidelijkheid schept over de invulling van de leerplicht of als blijkt dat de leerplichtwet wordt overtreden, dan gaan de dossiers naar de procureur.

De controle op de inschrijvingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vormt verder geen onderwerp van dit rapport.

2.3 Evaluatie procedure

De volgende tabel geeft een overzicht van het totaal aantal leerplichtigen in het Vlaamse Gewest en het aantal kinderen van wie de ouders (en eventueel later de gemeenten) werden aangeschreven. Deze gegevens zijn geraadpleegd in de AGODI-databank in de tweede helft van september 2017.

Tabel 1: Overzicht procedurestappen bij de controle op de inschrijvingen van de zes- tot zeventienjarigen in het Vlaams Gewest

Basisonderwijs	2014-2015		2015-2016		2016-2017	
		%		%		%
Aantal kinderen in het Rijksregister op de leerplichtige leeftijd	420.598	100%	429.815	100%	438.716	100%
Aantal kinderen van wie de ouders aangeschreven werden	4.036	0,96%	3.514	0,82%	3.978	0,91%
Aantal dossiers van kinderen die naar de gemeenten werden verzonden	863	0,21%	861	0,20%	669	0,15%
Aantal dossiers doorgestuurd naar de procureur	75	0,02%	72	0,02%	56	0,01%
Secundair onderwijs	2014-2015		2015-2016		2016-2017	
		%		%		%
Aantal kinderen in het Rijksregister op de leerplichtige leeftijd	409.184	100%	406.893	100%	409.880	100%
Aantal kinderen van wie de ouders aangeschreven werden	4.072	1,00%	3.043	0,75%	4.101	1,00%
Aantal dossiers van kinderen die naar de gemeenten werden verzonden	650	0,16%	633	0,16%	659	0,16%
Aantal dossiers doorgestuurd naar de procureur	91	0,02%	58	0,01%	38	0,01%

Uit tabel 1 blijkt dat het Agentschap voor Onderwijsdiensten de laatste drie schooljaren minstens 99% van het aantal leerlingen met een leerplichtige leeftijd kon terugvinden in zijn databanken. Voor de kinderen en jongeren die niet werden teruggevonden, werden eerst de ouders en eventueel later de gemeenten aangeschreven.

Het aantal dossiers dat na het doorlopen van alle procedures doorgestuurd werd naar de procureur blijft sterk dalen, zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs.

Voor een tijdige en kwalitatieve afhandeling van de procedure zijn we afhankelijk van de aanlevering van gegevens door derden. Bij elke procedurestap kunnen een aantal opmerkingen gemaakt worden over de opgeleverde gegevens.

- De vertrekbasis voor de controle op de inschrijvingen is het bestand van het Rijksregister. Bij het gebruik van het Rijksregister moet rekening gehouden worden met een aantal onvolkomenheden. De gemeenteregisters vormen de informatiebasis voor het Rijksregister, maar die zijn niet perfect. Het kan bijvoorbeeld zijn dat personen naar het buitenland verhuisd zijn zonder dat bij de gemeente aan te geven. Ook kan de periode die verstrijkt tussen de gebeurtenis (verhuis, overlijden...) en de aanpassing in het Rijksregister oplopen tot enkele weken of zelfs maanden. Dat verschilt van gemeente tot gemeente.

Om het opzoekingswerk voor de gemeenten zo veel mogelijk te beperken, controleren we, voordat we de brieven versturen naar de gemeenten, de gegevens van de leerplichtigen een tweede keer via een update van het Rijksregister.

- Alleen de gefinancierde en gesubsidieerde scholen zijn verplicht om mee te werken aan de controle op de inschrijvingen en om de gegevens van de ingeschreven leerlingen te bezorgen. Andere instellingen (enkele privéscholen en internationale scholen) schrijven we ieder schooljaar aan met de vraag mee te werken aan de leerplichtcontrole. Dat gebeurt op vrijwillige basis maar de meeste werken hieraan mee. Om tijdig over de gegevens te beschikken, besteden we veel aandacht aan het sensibiliseren van deze instellingen. We schrijven ze aan bij het begin van ieder schooljaar en bellen ze ook op.
- Voor inschrijvingsgegevens van scholen uit het buitenland zijn we afhankelijk van de ouders zelf. Een beperkt aantal ouders stuurt ons in het begin van het schooljaar een inschrijvingsbewijs van de buitenlandse school. De meeste ouders echter bezorgen ons pas een bewijs van inschrijving als antwoord op onze brief van de leerplichtcontrole.
- Het is belangrijk dat de ouders zo vroeg mogelijk een signaal van de overheid krijgen als we geen inschrijving voor hun leerplichtige kinderen vinden. Daarom schrijven we eerst de ouders aan en daarna pas de gemeente. Dat heeft weliswaar tot gevolg dat meer ouders het gevoel hebben dat ze onterecht door de overheid op de vingers getikt worden als hun kinderen toch aan de leerplicht voldoen. Anderzijds worden ouders waarvan de kinderen niet aan de leerplicht voldoen sneller gemotiveerd om zich met de leerplicht in orde te stellen.

Als de ouders geen antwoord geven, sturen we een brief naar de gemeente. Dat gebeurt vanaf maart. In april sturen we een herinneringsbrief naar de gemeenten voor die leerplichtigen waarvan we nog geen antwoord kregen.

In 2016-2017 merken we in het basisonderwijs een verdere daling op van het aantal brieven dat naar de gemeenten werd gestuurd. Op het niveau van het secundair onderwijs werden net iets meer brieven naar de gemeenten gestuurd dan in het schooljaar 2015-2016. In totaal stuurden we voor 1328 leerplichtdossiers een brief naar de gemeente, wat nog steeds een significante daling is in vergelijking met de vorige jaren: in het schooljaar 2006-2007 moesten er nog 3158 leerplichtdossiers doorgestuurd worden naar de gemeenten.

3. Resultaten

De volgende tabel (tabel 2) geeft een overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen.

Tabel 2: Overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen van de zes- tot en met zeventienjarigen in het Vlaams Gewest

Basisonderwijs	2014-2015		2015-2016		2016-2017	
		%		%		%
Leerplichtigen in het Rijksregister in het Vlaams onderwijs	420.598	100%	429.815	100%	438.716	100%
Inschrijving in erkend onderwijs	413.242	98,25%	422.484	98,29%	431.538	98,36%
Huisonderwijs	5.445	1,29%	5.568	1,30%	5.411	1,23%
Vrijstelling van leerplicht	169	0,04%	141	0,03%	128	0,03%
Verblijft niet (langer) in het Vlaams Gewest	1.597	0,38%	1.506	0,35%	1.570	0,36%
Niet ingeschreven, opvolging door procureur	70	0,02%	72	0,02%	56	0,01%
Niet ingeschreven, interne opvolging	13	0,00%	9	0,00%	13	0,00%
Secundair onderwijs	2014-2015		2015-2016		2016-2017	
		%		%		%
Leerplichtigen in het Rijksregister in het Vlaams onderwijs	409.184	100%	406.893	100%	409.880	100%
Inschrijving in erkend onderwijs	400.029	97,76%	397.771	97,76%	400.988	97,83%
Huisonderwijs	6.012	1,47%	6.005	1,48%	6.036	1,47%
Vrijstelling van leerplicht	759	0,19%	826	0,20%	1.515	0,37%
Verblijft niet (langer) in het Vlaams Gewest	1.284	0,31%	1.111	0,27%	1.046	0,26%
Niet ingeschreven, opvolging door procureur	91	0,02%	58	0,01%	38	0,01%
Niet ingeschreven, interne opvolging	939	0,23%	1.000	0,25%	257	0,06%

Elke jongere komt in deze cijfers slechts één keer voor, ook al heeft hij/zij tijdens het schooljaar een overstap tussen verschillende van de opgesomde categorieën gemaakt. De jongere is geteld onder de categorie waar hij/zij het eerst teruggevonden wordt tijdens het proces van de controle op de inschrijvingen. Dat zal voor de meeste leerlingen overeenkomen met de toestand op de eerste schooldag van het schooljaar.

Op basis van deze cijfers kan men dus geen conclusies trekken over het totale aantal leerlingen dat huisonderwijs volgde of van wie het dossier naar de procureur verstuurd werd.

Een voorbeeld om dit te verduidelijken: een leerling is de eerste schooldag ingeschreven in een gesubsidieerde school en schakelt daarna over naar huisonderwijs; deze leerling wordt hier onder de rubriek 'erkend onderwijs' vermeld.

Uit het overzicht (Tabel 2) blijkt dat de voorbije drie schooljaren voor 99,9% van de leerplichtige kinderen een toereikende verklaring tijdens de controle op de inschrijving gevonden wordt. Die kinderen zijn dus ingeschreven in een erkende school, volgen huisonderwijs, zijn vrijgesteld van de leerplicht, of verblijven niet (langer) in het Vlaams Gewest.

In het basisonderwijs zijn er het voorbije schooljaar 69 leerplichtige kinderen (0,02%) voor wie het antwoord op de invulling van de leerplicht niet toereikend is. Dit omvat de dossiers die we stuurden naar de procureur en de dossiers die we intern verder hebben opgevolgd. Dit percentage is hetzelfde als de twee schooljaren daarvoor.

In het secundair onderwijs gaat het voor het schooljaar 2016-2017 om 295 leerplichtige kinderen (0,07%) voor wie het antwoord niet toereikend is. De twee schooljaren voordien schommelde het percentage leerlingen zonder toereikend antwoord rond 0,25%. Deze daling is te wijten aan een verandering in de procedure. Met deze verandering geven we verder uitvoering aan de conceptnota 'Samen tegen Schooluitval'. Tot het schooljaar 2015-2016 werden de jongeren die bijna achttien jaar oud waren na een eerste brief niet verder opgevolgd in de leerplichtcontrole. Voor deze oudste groep stuurden we een aangepaste brief naar de ouders om hen te wijzen op het feit dat hun kinderen niet in orde zijn met de leerplicht en wat ze moeten doen om wel in orde te zijn. In het schooljaar 2016-2017 volgden we deze leerlingen net als de andere leerplichtige kinderen verder op tot ze effectief achttien jaar oud waren (en dus niet langer leerplichtig waren). Op die manier kreeg AGODI veel meer antwoorden van de ouders van deze niet teruggevonden leerlingen. Deze nieuwe manier van werken ligt waarschijnlijk ook aan de basis van de betekenisvolle stijging van het aantal leerlingen in het secundair onderwijs dat vrijgesteld is van de leerplicht; deze categorie omvat namelijk ook de jongeren die reeds een diploma secundair onderwijs gehaald hebben.

In de tabellen als bijlage bij dit rapport bevinden zich de gegevens, opgesplitst naar leerlinggebonden kenmerken, van de groep kinderen van wie de informatie in verband met de controle op de inschrijvingen ontoereikend is of van wie we geen informatie kregen.

Meer specifiek bekijken we van deze groep kinderen het verband met de volgende persoonsgegevens:

- nationaliteit
- geslacht
- leeftijd
- woonplaats

Uit deze tabellen kunnen we een aantal conclusies trekken.

We zien dat er procentueel meer niet-Belgen zijn voor wie we geen toereikend antwoord bij de controle op de inschrijving kregen. Dit verschil is het meest uitgesproken in het secundair onderwijs.

Procentueel gezien is er in het basisonderwijs geen verschil op te merken tussen jongens en meisjes. In het secundair onderwijs zijn er iets meer jongens zonder toereikend antwoord, maar het verschil is erg klein.

Bij de zeventienjarigen zijn er relatief meer leerlingen van wie we een ontoereikend antwoord kregen. Daarbij moet opgemerkt worden dat een deel van de zeventienjarigen in de loop van het schooljaar achttien werd en dus niet meer leerplichtig was op het einde van de controleprocedure. Bij het controlemoment op de eerste schooldag waren deze jongeren wel nog leerplichtig.

In de steden Antwerpen en Gent zijn er procentueel gezien de meeste leerplichtigen voor wie geen inschrijving teruggevonden werd. Voor het secundair onderwijs merken we het hoogste percentage op in het stedelijk gebied rond Brussel.

4. Besluit

Net zoals de voorbije schooljaren voldeed in 2016-2017 het overgrote deel van de leerplichtigen in het Vlaams Gewest aan de leerplicht.

AGODI vond meer dan 99,9% van de leerplichtigen terug in zijn databanken, wat in lijn ligt met de voorgaande schooljaren.

Uiteindelijk werden 56 kinderen uit het basisonderwijs (0.01%) en 38 uit het secundair onderwijs (0.01%) doorgestuurd naar de procureur. Het aantal dossiers dat AGODI moet doorsturen naar de procureur, neemt verder af. Het is ons niet duidelijk wat deze daling veroorzaakt.

Daarnaast volgden we in het basisonderwijs 13 leerplichtigen intern verder op. Deze dertien leerlingen zijn niet in orde met de leerplicht, maar de ouders krijgen nog enige tijd om hun dossier in orde te stellen. Het gaat bijvoorbeeld om leerlingen die een aanvraag voor vrijstelling hebben ingediend bij het Zorgpunt Onderwijsinspectie, maar nog geen antwoord van het Zorgpunt hebben gekregen. Deze dertien leerlingen waren trouwens in het begin van schooljaar 2017-2018 wel allemaal in orde met de leerplicht. De voorgaande twee schooljaren ging het in het basisonderwijs om relatief hetzelfde aantal leerplichtigen die niet in orde waren, maar intern werden opgevolgd door AGODI.

Op het niveau van het secundair onderwijs volgden we 257 leerlingen intern op. Dit zijn er heel wat meer dan in basisonderwijs. Dit komt omdat in secundair onderwijs de zeventienjarigen die achttien worden in het begin van het schooljaar ook worden meegerekend in de categorie 'interne opvolging'. Deze leerlingen zijn niet langer leerplichtig als ze achttien jaar oud worden, en kunnen we niet langer opvolgen.

Ondanks het grote verschil met basisonderwijs, is dit toch nog een opmerkelijke daling in vergelijking met het schooljaar 2015-2016. Deze daling is te wijten aan de opvolging van diegenen voor wie de leerplicht bijna ten einde is: vanaf het schooljaar 2016-2017 volgen we deze jongeren op tot de dag dat hun leerplicht effectief ten einde loopt; tot en met schooljaar 2015-2016 werden enkel de zeventienjarigen adequaat opgevolgd die leerplichtig waren tot het einde van het schooljaar. Op deze manier kreeg AGODI veel meer antwoorden van de ouders van deze niet teruggevonden leerlingen. Deze nieuwe manier van werken ligt waarschijnlijk ook aan de basis van de betekenisvolle stijging van het aantal jongeren in het secundair onderwijs dat vrijgesteld is van de leerplicht omdat ze al over een diploma secundair onderwijs beschikken.

Bekijken we de resultaten van de kinderen die niet voldoen aan de leerplicht, dan bevinden zich hieronder procentueel gezien meer niet-Belgen en wonen ze vooral in de steden Antwerpen, Gent en in het stedelijk gebied rond Brussel. De 17-jarigen zijn procentueel het sterkst vertegenwoordigd. Deze vaststellingen zijn een constante doorheen de jaren.

Hoofdstuk 2

Opvolging van in- en uitschrijvingen in het basisonderwijs

1. Reglementair kader

In het basisonderwijs is de regelgeving op schoolveranderen vervat in het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, art. 21 en in de omzendbrief 'schoolveranderen in de loop van het schooljaar' BaO/97/12 van 17 juni 1997.

2. Procedure voor opvolging

De verantwoordelijkheid om van school te veranderen, ligt volledig bij de ouders. Zij oordelen of het verantwoord is dat hun kind in de loop van het schooljaar van school verandert.

De procedure ziet er als volgt uit. Ouders schrijven hun kind in een nieuwe school in en melden wat de oude school van het kind was. Daarna is het de verantwoordelijkheid van de directie van de nieuwe school om de schoolverandering schriftelijk mee te delen aan de directie van de oude school. De oude school schrijft die leerling dan uit. De nieuwe inschrijving is rechtsgeldig op de dag van mededeling bij aangetekend versturen door de nieuwe aan de oude school.

Die procedure van schoolverandering wordt ondersteund door Discimus. Sinds 2013-2014 gebeurt de uitwisseling van de in- en uitschrijvingsgegevens ook via webservices ingebouwd in het schooladministratiepakket waar de schoolsecretariaten mee werken. Zodra een school leerlingengegevens inbrengt in haar softwarepakket of van zodra ze die gegevens verandert, wordt de informatie onmiddellijk toegevoegd of veranderd in de databanken van AGODI. Dankzij dit systeem in het softwarepakket kunnen scholen direct en op elk tijdstip controleren welke leerlingen dubbel ingeschreven zijn en met welke school de dubbele inschrijving vastgesteld wordt. Op basis van de lijst met dubbele inschrijvingen kunnen de scholen de ouders van die leerlingen contacteren om te bevragen of hun kinderen effectief bij hen naar school zullen komen. Meer informatie over deze gegevensuitwisseling is terug te vinden in de omzendbrief Discimus

Hoofdstuk 3

Opvolging van in- en uitschrijvingen in het secundair onderwijs

1. Reglementair kader

Alle in- en uitschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs worden elektronisch doorgegeven aan AGODI via Discimus.

Een inschrijving in een school geldt voor de duur van de hele schoolloopbaan in die school. Als een leerling van school verandert, kan dat:

- op initiatief zijn van de ouders of de meerderjarige leerling zelf;
- het gevolg zijn van een definitieve uitsluiting;
- in heel uitzonderlijke gevallen plaatsvinden wanneer de school een leerling uitschrijft die voortdurend problematisch afwezig is. Dat kan weliswaar pas nadat alle mogelijke begeleidingsinspanningen geen gunstige verandering met zich mee hebben gebracht.

Een leerling die zich in de loop van het schooljaar uitschrijft en zich binnen de vijftien kalenderdagen niet in een andere school inschrijft, moet zijn schooltoelage terugbetalen. Ook als een leerling niet of niet langer ingeschreven is op de laatste schooldag van juni vordert de afdeling studietoelagen van het Ministerie van Onderwijs en Vorming de schooltoelage van die leerling terug.

2. Procedure voor opvolging

2.1 Huidige procedure

De procedure die we uitgewerkt hebben om de in- en uitschrijvingen van leerlingen in secundaire scholen op te volgen, probeert tegen te gaan dat er zich absoluut schoolverzuim (met andere woorden de leerling is nergens ingeschreven) voordoet bij leerplichtige leerlingen die zich bij een school uitschrijven.

Als er bij een schoolverandering onmiddellijk op de uitschrijving een inschrijving volgt in een andere erkende, gefinancierde of gesubsidieerde school van het Nederlandstalige onderwijs en als AGODI daarvan tijdig op de hoogte gebracht wordt, is er geen probleem.

Als een leerling volgens onze gegevens na acht dagen nog altijd niet ingeschreven is in een school, sturen we een brief naar de uitschrijvende school met de vraag of bij hen bekend is waar de leerling ingeschreven is of wat de nieuwe situatie is. Als blijkt dat de leerling toch ingeschreven is, vragen we aan de school die de leerling inschreef om ons de inschrijvingsgegevens te bezorgen.

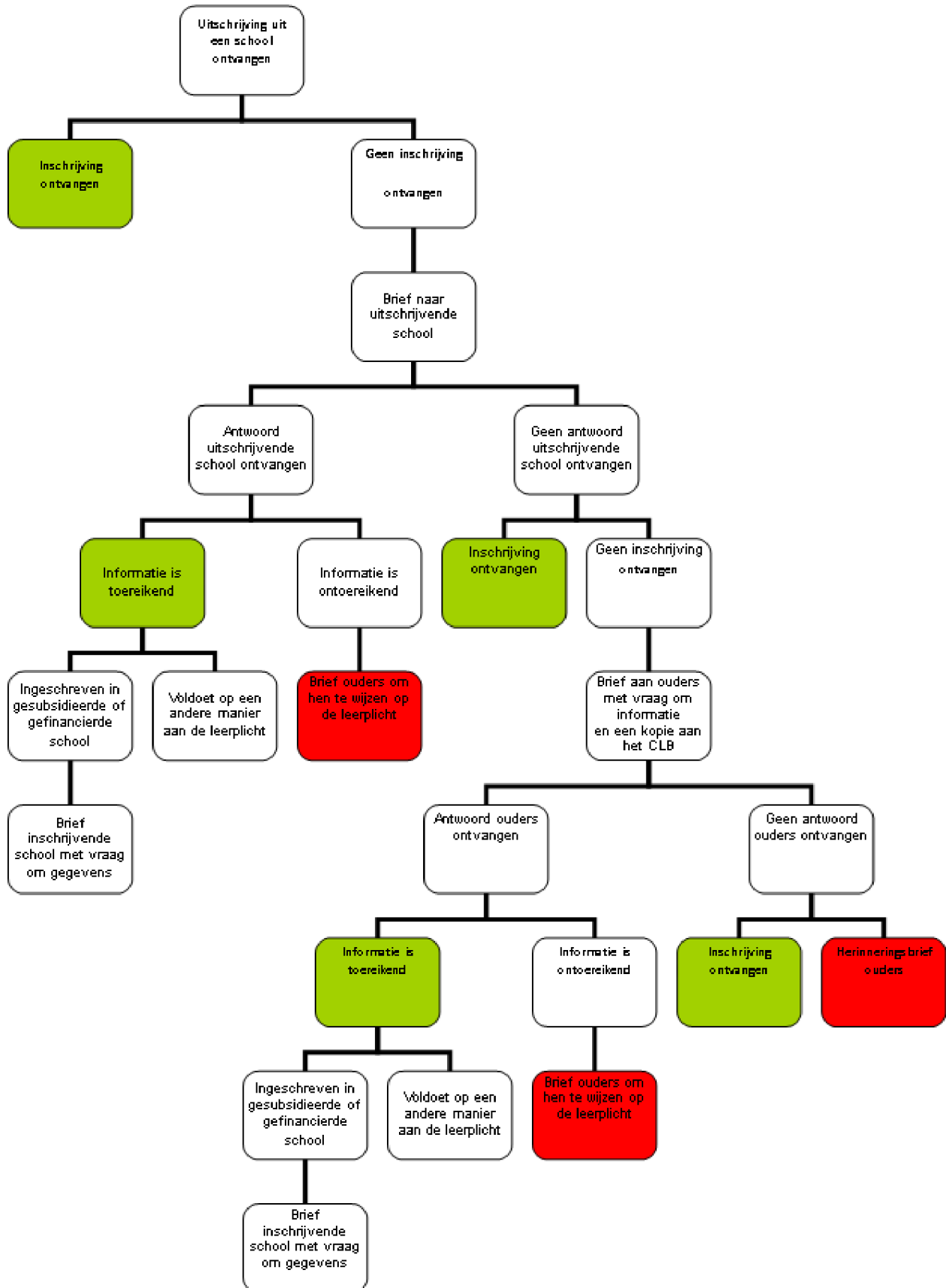
Het is ook mogelijk dat de uitschrijvende school aangeeft dat een leerling niet ingeschreven is in een school, maar zich ingeschreven heeft bij de VDAB, gaan werken is, opgenomen is in een instelling voor Bijzondere Jeugdzorg, enzovoort. Als de leerling minderjarig is, krijgen de ouders een brief waarin we hen meer uitleg geven over de leerplicht en hoe ze daaraan moeten voldoen.

Als de uitschrijvende school de inschrijvende school niet kent, dan schrijven we tien dagen later de ouders aan. Ook het CLB brengen we per brief op de hoogte van deze leerlingen.

Als de uitschrijvende school aangeeft dat de leerling overgestapt is naar een buitenlandse school of naar huisonderwijs, of door ziekte/handicap geen onderwijs kan volgen, dan krijgen de ouders een aparte brief om hen te vragen dat te bevestigen en hen te wijzen op de wettelijke vereisten (attest buitenlandse school, verklaring huisonderwijs of aanvraag vrijstelling leerplicht).

Als de ouders niet antwoorden, sturen we na 21 dagen een herinneringsbrief. Als uit hun antwoord blijkt dat de jongere niet aan de leerplicht voldoet, schrijven we de ouders opnieuw aan om hen te wijzen op de leerplicht. Als een leerling opgenomen is in een instelling voor Bijzondere Jeugdzorg vragen we de ouders naar de einddatum van de opname. De opvolging van de in- en uitschrijvingen start dan opnieuw vanaf die datum.

Figuur 2: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de opvolging van in- en uitschrijvingen in het secundair onderwijs

2.2 Evaluatie procedure

De onderstaande tabel bevat het aantal brieven dat AGODI in het schooljaar 2016-2017 verstuurdde voor de opvolging van de in- en uitschrijvingen.

Tabel 3: Overzicht van het aantal verstuurdde brieven bij de opvolging van in- en uitschrijvingen in het secundair onderwijs

Administratieve stappen bij opvolging procedure	Aantal
Brief naar de uitschrijvende school	207
Eerste brief naar de ouders	668
Kopie brief naar het CLB	668
Brief naar centraal meldpunt stad Antwerpen	5
Brief naar de gemeente	38
Totaal	918

Deze procedure omvat alle uitschrijvingen waarvoor we binnen acht dagen nog geen inschrijvingsgegevens hebben ontvangen. Bij een uitschrijving krijgt de school de mogelijkheid om de reden van de uitschrijving mee te geven. In 207 gevallen werd geen informatie bij de uitschrijving verleend, waardoor er een brief naar de uitschrijvende school werd verstuurd. In deze brieven wordt om extra informatie gevraagd omdat er mogelijk sprake is van absoluut schoolverzuim.

In 668 gevallen krijgen de ouders een eerste brief, bijvoorbeeld omdat de uitschrijvende school niets weet over de nieuwe situatie van de leerling of omdat bijkomende informatie onvoldoende is om te voldoen aan de leerplicht (bijvoorbeeld een minderjarige leerling die ingeschreven is bij de VDAB, in het volwassenenonderwijs, gaat werken, ...). Ook het CLB wordt van die situaties op de hoogte gebracht; een kopie van de eerste brief naar de ouders wordt gestuurd naar het CLB. In sommige gevallen wordt nog een herinneringsbrief gestuurd naar de ouders. Voor het schooljaar 2016-2017 gaat het uiteindelijk om 722 leerlingen. Sommige brieven naar de uitschrijvende school werden niet of onvoldoende beantwoord waardoor ook voor deze leerlingen een eerste brief naar de ouders werd verstuurd.

Wanneer de ouders en/of het CLB geen of onvoldoende informatie bezorgen over de inschrijving van het kind, wordt er een brief gestuurd naar de gemeente. In het schooljaar 2016-2017 ging het om 43 brieven, waarvan er 5 gestuurd werden naar het centraal meldpunt (CMP) van de stad Antwerpen.

Brieven schrijven volstaat uiteraard niet voor de opvolging van deze leerlingen. De lokale opvolging blijft het belangrijkste.

Het decreet over de centra voor leerlingenbegeleiding⁷ stelt dat een CLB zijn bevoegdheid en verantwoordelijkheid behoudt als een leerling van school verandert tot die leerling ingeschreven is in een school die door een ander centrum wordt bediend. Als een leerling bovendien voor een bepaalde periode niet ingeschreven is in een school, blijft het CLB verantwoordelijk tot het einde van de periode van niet-inschrijving. AGODI raadt aan hier voldoende aandacht aan te schenken omdat dit preventief werkt t.a.v. schooluitval. Om de opvolging van in- en uitschrijvingen sluitend te maken, is het noodzakelijk dat onze gegevens betrouwbaar en volledig zijn.

⁷ Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 01/12/1998, art. 29.

Kunnen we ervan uitgaan dat scholen altijd even consequent hun in- en uitschrijvingen registreren, ook na 1 februari? Het is nodig erover te waken dat scholen altijd hun gegevens tijdig en correct doorgeven om zo het leerrecht van ieder kind en iedere jongere te garanderen. Daarnaast is het ook van belang voor de koppeling aan de schooltoelagen. Het niet doorgeven van een inschrijving kan zware gevolgen hebben voor de leerling en zijn ouders. Er ligt dus een belangrijke taak bij de verificateur die moet controleren en sensibiliseren om correcte gegevens te bezorgen aan AGODI.

3. Resultaten

Het in kaart brengen van de in- en uitschrijvingen is vrij ingewikkeld. Meestal is een leerling ingeschreven op 1 september en blijft die leerling ingeschreven in dezelfde school tot het einde van het schooljaar of voor de rest van zijn schoolcarrière. Voor een aantal leerlingen verloopt dat niet zo. Een leerling kan zich te laat inschrijven, om welke reden dan ook van school veranderen of de school vroegtijdig verlaten. Dat kan leiden tot een periode van absoluut schoolverzuim, waarbij een leerling niet ingeschreven is in een school.

Omdat we verwachten dat de lengte van de periode dat een leerling niet ingeschreven is invloed kan hebben op de schoolse vorderingen en dus op de verdere schoolloopbaan van die jongere, hebben we de leerlingen en hun in- en uitschrijvingen ondergebracht in een aantal categorieën.

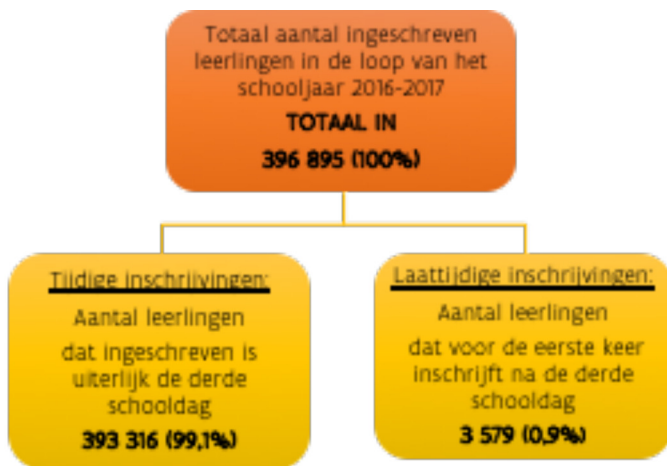
In de resultaten zijn de cijfers opgenomen over de in- en uitschrijvingen van leerplichtige leerlingen in gefinancierde en gesubsidieerde scholen van het Vlaams Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. We brengen de loopbaan van de leerling ook in verband met een aantal schoolkenmerken van de leerling, bijvoorbeeld de onderwijsvorm waarin de leerling ingeschreven was. Natuurlijk zijn er leerlingen die tijdens het schooljaar veranderen van studierichting, dus dat is geen stabiel gegeven. We nemen daarom in dit hoofdstuk altijd de eerste inschrijving die we voor deze leerling terugvinden om de schoolkenmerken te bepalen.

3.1 Tijdige en laattijdige inschrijvingen

Wat?

Een eerste categorie die we onderscheiden, zijn de leerlingen die zich laattijdig inschrijven in een school. Die leerlingen bekijken we apart, los van hun verdere verloop van in- en uitschrijvingen. Ze hebben met elkaar gemeenschappelijk dat ze de start van het schooljaar gemist hebben. We beschouwen een leerling als laattijdig ingeschreven als deze niet ingeschreven was op één van de eerste drie schooldagen.

Figuur 3: Indeling van ingeschreven leerlingen in tijdig en laattijdig ingeschreven leerlingen

Het totale aantal ingeschreven leerlingen is het aantal leerlingen ingeschreven op uiterlijk de derde schooldag in een school voor secundair onderwijs gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse overheid, plus het aantal leerlingen dat zich voor de eerste keer inschrijft na de derde schooldag. Iets meer dan 99% van de leerlingen is ingeschreven op de derde schooldag. Minder dan 1% van de leerlingen schrijft zich voor de eerste keer in na de derde schooldag.

Tabel 4: Evolutie in het aantal leerplichtige leerlingen uit het secundair onderwijs dat zich tijdig of laattijdig inschrijft

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
2014-2015	390 091	99,1%	3 587	0,9%
2015-2016	389 608	98,8%	4 756	1,2%
2016-2017	393 316	99,1%	3 579	0,9%

We zien in deze cijfers elk schooljaar iets minder dan 1% laattijdige inschrijvers, behalve in het schooljaar 2015-2016. Toen lag het percentage net iets hoger. Hierbij merken we op dat een groot deel van de laattijdige inschrijvingen plaatsvindt in het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers (OKAN)⁸. Omdat dit meestal gaat over leerlingen die pas in de loop van het schooljaar in Vlaanderen komen wonen, is het laattijdig inschrijven hier een heel ander gegeven dan bij jongeren uit Vlaanderen die zich pas na de derde schooldag van september inschrijven in een school. Als we de OKAN-leerlingen buiten beschouwing laten, zien we dat 1.511 leerlingen (of amper 0,4%) zich na de derde schooldag van september inschreven. In de volgende tabel zien we de evolutie van het tijdig en laattijdig inschrijven als we de OKAN-leerlingen buiten beschouwing laten. Hier ligt 2015-2016 helemaal in de lijn met de andere schooljaren.

⁸ Zie glossarium.

De vluchtelingencrisis en de hogere instroom van anderstalige nieuwkomers tijdens het schooljaar 2015-2016 is dus de verklaring voor het hogere percentage laattijdige inschrijvers in de vorige tabel.

Tabel 5: Evolutie in het aantal leerplichtige leerlingen uit het secundair onderwijs dat zich tijdig of laattijdig inschrijft (OKAN niet inbegrepen)

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
2014-2015	388 455	99,5%	2 050	0,5%
2015-2016	389 087	99,6%	1 479	0,4%
2016-2017	390 086	99,6%	1 511	0,4%

Het valt op dat het percentage leerlingen dat zich pas na de derde schooldag inschrijft al vijf jaar lang rond de 0,5% ligt. Er is geen duidelijk stijgende of dalende trend op te merken.

Zoals reeds aangegeven, vindt u als bijlage bij dit rapport Excel-tabellen met alle cijfergegevens. Daar vindt u onder meer een verdeling van de leerling- en schoolgebonden kenmerken van leerlingen die zich tijdig of laattijdig inschrijven. In deze cijfers zijn de leerlingen uit de onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers telkens buiten beschouwing gelaten.

We bekijken hier de relatie van laattijdig inschrijven met:

- nationaliteit
- geslacht
- geboortjaar
- verstedelijkingsgraad van de woonplaats
- provincie van de woonplaats
- gelijkekansenindicatoren
- hoofdstructuur
- A- of B-stroom in de eerste graad
- onderwijsvorm
- studiegebied
- problematische afwezigheden
- schoolse vertraging

Uit deze tabellen kunnen we een aantal conclusies trekken.

Ten eerste zien we dat zelfs als we de OKAN-leerlingen die zich voor het eerst inschrijven buiten beschouwing laten, het percentage laattijdige inschrijvers in het algemeen het laagste is bij de Belgen.

Verder zien we dat laattijdige inschrijvingen iets vaker voorkomen bij jongens en bij zestien- en zeventienjarigen, maar deze verschillen zijn zeer klein. We zien wel iets hogere percentages late inschrijvingen bij leerlingen die wonen in Brussel, Antwerpen of Gent. De verschillen tussen de Vlaamse provincies zijn minimaal.

Opvallend is dat bijna 44% van de laattijdige inschrijvers een moeder heeft met een laag opleidingsniveau, terwijl gemiddeld slechts 21% van de leerlingen uit het Vlaamse onderwijs scoort op deze kansarmoede-indicator. Ook op de indicator 'thuis taal niet-Nederlands' scoren de laattijdige inschrijvers procentueel bijna drie keer hoger dan het gemiddelde. Bij de indicator schooltoelage zien we weinig verschillen tussen de tijdige en de laattijdige inschrijvingen. We weten niet of dit komt doordat er echt weinig verschil is in de financiële situatie van deze twee groepen leerlingen, of dat er bij de laattijdige inschrijvers minder schooltoelagen aangevraagd worden.

Er is ook een samenhang met de schoolloopbaan. Zo stellen we vast dat er in het deeltijds beroepssecundair onderwijs 9% laattijdige inschrijvingen zijn. Dit ligt veel hoger dan in het gewoon voltijds secundair onderwijs, waar we slechts spreken over 0,3%. Binnen het voltijds gewoon onderwijs zijn er ook nog grote verschillen. In de B-stroom van de eerste graad zien we een percentage van 1,3% late inschrijvingen ten opzichte van een percentage van 0,2% in de A-stroom van de eerste graad. Er wordt ook vaker laattijdig ingeschreven in het bso dan in het aso, tso of kso.

Ook merken we een sterk verhoogd percentage laattijdige inschrijvingen bij leerlingen die tijdens het schooljaar daarvoor of tijdens het schooljaar zelf problematisch afwezig waren en bij leerlingen die enkele jaren schoolse vertraging hebben.

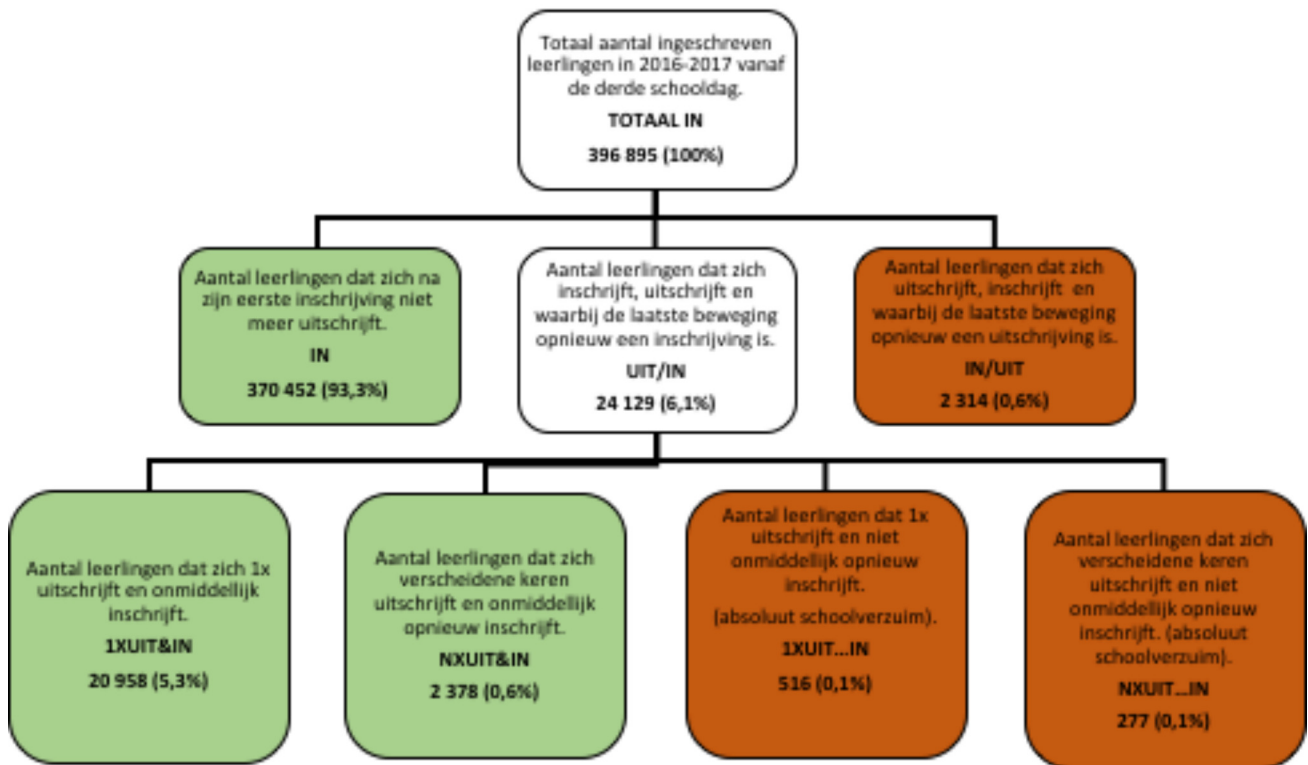
Daarenboven stellen we vast dat dezelfde bevindingen jaar na jaar weerspiegeld worden in onze cijfers.

3.2 Verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen

Wat?

We categoriseren de in- en uitgeschreven leerlingen volgens de beweging die ze maken na hun inschrijving. Naarmate ze zich frequenter in- en uitschrijven en meer dagen absoluut schoolverzuim laten optekenen, verwachten we dat dit een negatief effect zal hebben op hun verdere schoolloopbaan. Door hun afwezigheid hebben ze een grotere kans op schoolse achterstand. Hieronder ziet u een schematische voorstelling van de verschillende categorieën die we verder meer gedetailleerd zullen bekijken.

Figuur 4: Indeling van ingeschreven leerlingen in het secundair onderwijs volgens verschillende categorieën

TOTAAL IN: Het totale aantal ingeschreven leerlingen. We nemen alle leerlingen in aanmerking die zich in de loop van het schooljaar inschreven in een school voor secundair onderwijs.

In de bovenstaande uitleg bedoelen we met een 'school' een 'school of centrum voor voltijds of deeltijds, gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap'. AGODI is in het kader van de leerplichtcontrole ook op de hoogte van in- en uitschrijvingen in Syntra en privéonderwijs en van leerlingen die huisonderwijs volgen. De instellingen die vallen onder het privéonderwijs bezorgen de inschrijvingsgegevens op vrijwillige basis aan AGODI, maar deze worden niet geverifieerd.

Om de leerlingen in de onderstaande categorieën te verdelen, nemen we al deze gegevens ook in aanmerking. Maar dat gebeurt alleen op voorwaarde dat de leerling in de loop van het schooljaar ook ten minste een dag ingeschreven was in het gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs. Na tabel 11 komen we hier nog eens op terug.

IN: De grootste groep van deze leerlingen schrijft zich na zijn eerste inschrijving niet meer uit en blijft voor de rest van het schooljaar ingeschreven in dezelfde school. In het diagram duiden we deze groep in het groen aan omdat er met deze leerlingen, van zodra ze ingeschreven zijn, geen probleem is op het vlak van absoluut schoolverzuim.

UIT/IN: Een aantal leerlingen blijft niet ingeschreven voor het volledige schooljaar in eenzelfde school of eenzelfde studierichting, maar schrijft zich uit en schrijft zich vervolgens opnieuw in. Afhankelijk van het feit of er tussen de uitschrijving en de inschrijving een periode van absoluut schoolverzuim zit, krijgen we verschillende categorieën die we hieronder verder beschrijven.

1XUIT&IN: Dit zijn leerlingen die zich eenmaal uitschrijven en zich vervolgens onmiddellijk weer inschrijven. Het gaat hierbij niet altijd om schoolveranderingen. Ook veranderingen van studierichting binnen dezelfde school worden doorgegeven. Er is bij deze leerlingen geen sprake van absoluut schoolverzuim, vandaar dat ze in het groen gemarkeerd staan.

NXUIT&IN: Leerlingen die zich verschillende keren uitschrijven, maar zich onmiddellijk opnieuw inschrijven hebben waarschijnlijk niet de vlotste schoolloopbaan, maar omdat ze geen enkele dag zonder school zitten, staan ze in het groen gemarkeerd. In het kader van de leerplicht zijn deze leerlingen regelmatig aanwezig.

1XUIT...IN: Deze leerlingen staan in het rood gemarkeerd, omdat er zich tussen de dag van de uitschrijving en de dag van de inschrijving een periode voordoet van absoluut schoolverzuim. Hoe groot het probleem is, hangt af van de lengte van de periode van absoluut schoolverzuim.

In tabel 7 diepen we dit verder uit.

NXUIT...IN: Leerlingen die zich verschillende keren uitschrijven en daarbij nog absoluut schoolverzuim laten optekenen, beschouwen we als een probleemgroep en markeren we daarom in het rood. Hoeveel keer ze zich uitschrijven, vindt u terug in tabel 6.

Wat de duur van het absoluut schoolverzuim betreft, staan de gegevens in tabel 7 vermeld.

Er is een verschil tussen leerlingen die twee keer van school en/of studierichting veranderen en leerlingen die vijf keer van school of studierichting veranderen in eenzelfde schooljaar. Dergelijke veranderingen kunnen namelijk een grote invloed hebben op de schoolloopbaan van een leerling. Vandaar dat we in tabel 6 weergeven hoeveel veranderingen deze leerlingen ondergaan.

Tabel 6: Leerlingen uit het secundair onderwijs die zich verschillende keren uitschrijven en opnieuw inschrijven in de loop van het schooljaar volgens de frequentie van schoolveranderingen.

Aantal veranderingen	NXUIT&IN	%	NXUIT...IN	%
2X	2 066	86,9%	208	75,1%
3X	268	11,3%	50	18,1%
4X	36	1,5%	15	5,4%
5X	6	0,3%	3	1,1%
6X	2	0,1%	1	0,4%
Totaal	2 378	100,0%	277	100,0%

De meeste leerlingen die zich verschillende keren in- en uitschrijven, beperken zich tot twee veranderingen van school en/of studierichting. Dat geldt zowel voor leerlingen die zich onmiddellijk opnieuw inschrijven als voor leerlingen die absoluut schoolverzuim laten registreren.

Tabel 7: Leerlingen uit het secundair onderwijs die zich uitschrijven, maar zich niet onmiddellijk opnieuw inschrijven volgens het aantal dagen schoolverzuim

Aantal dagen absoluut schoolverzuim	1XUIT...IN	%	NXUIT...IN	%
1-10 dagen	346	67,1%	170	61,4%
11-20 dagen	40	7,8%	41	14,8%
21-40 dagen	56	10,9%	37	13,4%
41-80 dagen	38	7,4%	22	7,9%
Meer dan 80 dagen	36	7,0%	7	2,5%
Totaal	516	100,0%	277	100,0%

Bij 67,1% van de leerlingen die zich eenmaal uitschrijven, bedraagt de periode tussen een uitschrijving en een inschrijving minder dan tien kalenderdagen.

Zoals eerder aan bod kwam, melden scholen zowel wijzigingen van administratieve groep als wijzigingen van school aan AGODI. Leerlingen die ten minste één dergelijke wijziging doen in de loop van een schooljaar hebben een minder standvastige schoolloopbaan dan de leerlingen uit de categorie IN. In Tabel 8 maken we een onderscheid tussen de verschillende soorten wijzigingen. Alle leerlingen uit de categorieën UIT&IN en UIT...IN zijn hierin opgenomen, alsook 452 leerlingen uit de categorie IN/UIT die vóór hun laatste uitschrijving ook een andere schoolverandering of een verandering van studierichting ondergingen. Zoals in de tabellen hierboven blijkt, zijn er heel wat leerlingen die verscheidene veranderingen op een jaar doen. In tabel 8 nemen we de wijzigingen van het hele schooljaar samen. Als een leerling bijvoorbeeld eenmaal van

studierichting verandert binnen de school en later ook nog van school verandert, komt hij/zij in tabel 8 bij 'schoolverandering met wijziging studierichting'. Er zijn ook leerlingen die zich in de loop van het schooljaar uitschrijven uit een bepaalde school en studierichting en zich een tijdje later opnieuw inschrijven. Hier is dus geen sprake van een wijziging van school of studierichting. Er is wel mogelijk schoolverzuim, al is het ook mogelijk dat de leerling bijvoorbeeld in Wallonië of in het buitenland naar school is geweest.

Tabel 8: Leerlingen uit het secundair onderwijs die zich uit- en inschrijven volgens de soort van wijziging

Soort wijziging		Aantal leerlingen	Percentage van de volledige schoolbevolking
Schoolverandering	met wijziging studierichting	10 354	2,6%
	zonder wijziging studierichting	5 626	1,4%
Geen schoolverandering	wijziging studierichting	8 560	2,2%
	Geen wijziging studierichting, minstens een dag mogelijk schoolverzuim	41	0,01%
Totaal		24 581	6,2%

Uit tabel 8 leiden we af dat 4% van de schoolbevolking in de loop van het schooljaar van school verandert. Daarenboven verandert 2,2% van de leerlingen binnen de eigen school van studierichting.

In de voorgaande rapporten namen we in deze tabel ook de leerlingen op die binnen de school van vestigingsplaats veranderden, zonder wijziging van studierichting en zonder mogelijk schoolverzuim. Dit ging telkens over zeer lage aantallen. Maar in 2016-2017 zijn er een aantal vestigingsplaatsen tijdens het schooljaar verhuisd, waardoor plots alle leerlingen uit deze vestigingsplaatsen in deze categorie zouden terechtkomen. Leerlingen die in de loop van het schooljaar enkel wijzigen van vestigingsplaats, niet van school of studierichting, nemen we nu op in de categorie IN, aangezien dit geen leerlingen zijn die we hier verder willen bespreken. Dit is dus een kleine wijziging ten opzichte van de voorgaande rapporten. Het ging steeds over zo'n kleine groep leerlingen binnen de categorieën met uit- en inschrijvingen, dat dit geen invloed heeft op de rest van dit rapport.

IN/UIT:

De laatste groep leerlingen die we apart bekijken, zijn leerlingen die zich uitschrijven zonder zich opnieuw in te schrijven. Deze leerlingen zijn misschien absolute schoolverzuimers en markeren we in het rood. De omvang van het probleem hangt in dit geval samen met het moment van de uitschrijving. Hoe vroeger de leerling uitgeschreven is, hoe langer de mogelijke periode van absoluut schoolverzuim is. Dat betekent niet noodzakelijk dat al deze leerlingen niet meer aan de leerplicht voldoen. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat zij verhuisd zijn naar het buitenland of ingeschreven zijn in een school van de Franse Gemeenschap. Heel wat van deze leerlingen zijn trouwens niet meer leerplichtig omdat ze bij hun uitschrijving de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt. Dat laatste wordt in kaart gebracht in tabel 10.

In tabel 9 geven we deze groep leerlingen weer volgens het moment van hun laatste uitschrijving die niet opnieuw door een inschrijving gevolgd wordt.

Tabel 9: Leerlingen uit het secundair onderwijs die zich na een uitschrijving niet opnieuw inschrijven volgens het moment van uitschrijving

Moment van laatste uitschrijving	IN/UIT	Percentage
September 2016	210	9,1%
Oktober 2016	133	5,7%
November 2016	198	8,6%
December 2016	106	4,6%
Januari 2017	278	12,0%
Februari 2017	266	11,5%
Maart 2017	365	15,8%
April 2017	251	10,8%
Mei 2017	354	15,3%
Juni 2017	153	6,6%
Totaal	2 314	100%

Zodra de kerstvakantie voorbij is, schrijven leerlingen zich vaker uit zonder dat ze zich opnieuw inschrijven. Veel van deze leerlingen zijn meerderjarig bij uitschrijving. In dat geval is er geen leerplicht. In tabel 10 geven we hier een beeld van.

Tabel 10: Leerlingen uit het secundair onderwijs die in de maand van uitschrijving meerderjarig zijn of worden volgens de maand van uitschrijving

Moment van laatste uitschrijving	Aantal meerderjarigen dat zich uitschrijft	Percentage meerderjarigen van alle uitschrijvende leerlingen in deze maand
Januari 2017	40	14,4%
Februari 2017	127	47,7%
Maart 2017	195	53,4%
April 2017	131	52,2%
Mei 2017	211	59,6%
Juni 2017	92	60,1%
Totaal	796	47,8%

In totaal waren er 796 leerlingen (47,8%) die op het moment van de uitschrijving niet langer leerplichtig waren. Als we alle leerlingen beschouwen in de categorie IN/UIT, zien we dat 985 leerlingen (42,6%) op 30 juni 2017 meerderjarig waren. Er zijn dus ook 189 leerlingen die de school verlieten net vóór ze achttien werden.

Na de beschrijving van de verschillende categorieën gaan we nu achtereenvolgens kijken naar de kenmerken van de leerlingen die tot deze verschillende categorieën behoren en hoe hun schoolloopbaan eruitziet.

In wat volgt, nemen we een aantal categorieën samen voor de bespreking. In de tabellen bespreken we de categorieën van leerlingen:

- die zich na hun inschrijving niet meer uitschrijven (IN);
- die zich na een uitschrijving onmiddellijk opnieuw inschrijven (UIT&IN);
- die zich na een uitschrijving niet onmiddellijk opnieuw inschrijven (absoluut schoolverzuim) (UIT...IN);
- die zich na hun uitschrijving niet meer inschrijven (mogelijk absoluut schoolverzuim)⁹ (IN/UIT).

In tabel 11 bekijken we hoe deze categorieën van in- en uitschrijvingen geëvolueerd zijn tijdens de laatste vijf schooljaren.

Tabel 11: Evolutie van het aantal en het percentage inschrijvingen – uitschrijvingen met onmiddellijke inschrijvingen, laattijdige inschrijvingen en uitschrijvingen.

	IN	%	UIT& IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
2014-2015	373 067	94,8%	17 880	4,5%	555	0,1%	2 176	0,6%
2015-2016	369 352	93,7%	21 934	5,6%	846	0,2%	2 232	0,6%
2016-2017	370 452	93,3%	23 336	5,9%	793	0,2%	2 314	0,6%

Naar verhouding zien we geen grote veranderingen over de laatste vijf schooljaren. Het lijkt een behoorlijk stabiel gegeven dat ongeveer 94% van de schoolbevolking zich na een eerste inschrijving tijdens dat schooljaar niet meer uitschrijft. Van de overige 6% heeft het merendeel geen enkele dag schoolverzuim. Dit zijn dus leerlingen die van school of studierichting veranderen, zonder een tussenliggende periode.

Niet alleen de in- en uitschrijvingen binnen de scholen voor secundair onderwijs die gefinancierd of gesubsidieerd worden door de Vlaamse Gemeenschap worden in dit rapport in aanmerking genomen. AGODI is in het kader van de leerplichtcontrole ook op de hoogte van de in- en uitschrijvingen in Syntra. Zoals eerder vermeld, nemen we in dit rapport deze gegevens ook in aanmerking op voorwaarde dat de leerling in de loop van het schooljaar minstens één dag ingeschreven was in het gefinancierd of gesubsidieerd secundair onderwijs. Als we in de onderstaande uiteenzetting schoolkenmerken beschrijven, gebruiken we altijd de eerste inschrijving die we terugvinden in het gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs. Zo zal een leerling die eerst is ingeschreven in een Syntra, daarna overstapt naar een centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs en zich nog later in het schooljaar opnieuw inschrijft in een Syntra, voorkomen in de categorie UIT&IN of UIT...IN en geteld worden bij het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Een leerling die vanuit een Syntra de overstap maakt naar huisonderwijs zonder een inschrijving in een gefinancierde of gesubsidieerde school, wordt in dit rapport niet besproken.

In de tabellen als bijlage van dit rapport, vindt u een verdeling van de leerling- en schoolgebonden kenmerken van leerlingen in deze vier categorieën. We bekijken hier de relatie van de schoolveranderingen met:

⁹ Leerlingen die wel voldoen aan de leerplicht zijn bijvoorbeeld leerlingen die zich inschrijven in een school van de Franse Gemeenschap, naar het buitenland gegaan zijn of van het geboortjaar 1999 zijn maar in de loop van het schooljaar 2016-2017 de leeftijd van achttien jaar bereikt hebben.

- nationaliteit
- geslacht
- geboortjaar
- verstedelijkingsgraad van de woonplaats
- provincie van de woonplaats
- gelijkekansenindicatoren
- hoofdstructuur
- A- of B-stroom in de eerste graad
- onderwijsvorm
- studiegebied
- problematische afwezigheid
- schoolse vertraging
- laattijdig inschrijven

Uit deze tabellen kunnen we een aantal conclusies trekken.

Het profiel van een leerling zonder standvastige schoolloopbaan komt overeen met dat van een leerling die zich laattijdig inschrijft.

Opnieuw zien we dat jongens zich tijdens het schooljaar vaker uitschrijven. Het verschil met de meisjes is een beetje groter dan bij de tijdige en laattijdige inschrijvingen, vooral in de categorie UIT&IN. Jongens veranderen dus iets vaker van school of studierichting.

Zestien- en zeventienjarigen hebben ook een minder standvastige onderwijsloopbaan. Bij de zestienjarigen wordt er meer dan gemiddeld veranderd van school of studierichting. Bij de zeventienjarigen ligt vooral het percentage UIT hoger dan in de andere leeftijdsgroepen. Dit hangt natuurlijk samen met het feit dat een aantal leerlingen stoppen met het secundair onderwijs zodra ze meerderjarig worden of net ervoor (zie ook tabel 10).

Als we kijken naar de woonplaats van de leerlingen, zien we Brussel en ook de steden Antwerpen en Gent naar voren komen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de categorie UIT relatief groter dan in de Vlaamse provincies, maar dit kan verklaard worden doordat er meer leerlingen overstappen naar een school van de Franse Gemeenschap. Toch merken we op dat ook de andere categorieën (UIT&IN en UIT_IN) hoger liggen.

Leerlingen zonder standvastige schoolloopbaan scoren gemiddeld een stuk meer op de indicatoren thuistaal niet-Nederlands en laag opleidingsniveau van de moeder. De categorie UIT_IN steekt er het sterkst bovenuit met bijvoorbeeld 33,9% leerlingen die thuis geen Nederlands spreken ten opzichte van 14,1% in de totale schoolbevolking. Het aantal leerlingen dat thuisloos is, is klein in de totale schoolbevolking (0,6%), maar in de groep UIT_IN vertegenwoordigen zij 6,8%. In de groep UIT voldoet 4,3% van de leerlingen aan deze indicator. De indicator schooltoelage geeft net als bij de laattijdige inschrijvingen een ander beeld. In de categorie UIT had slechts 13,5% een schooltoelage toegekend gekregen ten opzichte van 25% van de totale schoolbevolking. Maar dit wil niet noodzakelijk zeggen dat deze leerlingen financieel in een betere situatie verkeren. Het kan zijn dat deze groep minder gemakkelijk een aanvraag voor een schooltoelage in-

dient. Of als al vroeg op het schooljaar duidelijk is dat de leerling het schooljaar niet zal beëindigen, heeft het geen zin meer om een schooltoelage aan te vragen, omdat deze toch terugbetaald moet worden. In de groep UIT&IN zijn er gemiddeld wel meer leerlingen met een schooltoelage dan in de totale schoolbevolking (34,6%).

Als we kijken naar kenmerken van de schoolloopbaan, zien we vooral een zeer onstandvastige loopbaan in het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Een deel hiervan wordt verklaard door veranderingen van opleidingen binnen de school, wat in het deeltijds beroepssecundair veel voorkomt omdat opleidingen soms eindigen in de loop van het schooljaar. Maar we zien ook dat meer dan één op tien leerlingen niet tot op het einde van het schooljaar ingeschreven blijft. De meeste leerlingen hiervan, zijn leerlingen die stoppen met het secundair onderwijs zodra ze meerderjarig worden.

Binnen het voltijds gewoon onderwijs zien we duidelijk een minder standvastige schoolloopbaan bij leerlingen in de B-stroom van de eerste graad, in het beroepssecundair onderwijs, in het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers en bij leerlingen met schoolse vertraging.

Er is ook een samenhang tussen problematische afwezigheden en een onstandvastige schoolloopbaan. Van de leerlingen die minstens 30 halve dagen problematisch afwezig zijn, blijven slechts 60,6% onafgebroken ingeschreven in dezelfde school en studierichting, waar dat bij de gehele schoolbevolking 93,3% is.

Ten slotte merken we op dat bijna 10% van de leerlingen die zich laattijdig inschrijven al voor het einde van het schooljaar het Vlaamse onderwijs weer verlaten heeft. Ook veranderingen tijdens het schooljaar komen veel vaker voor bij leerlingen die zich laattijdig hebben ingeschreven.

Hoofdstuk 4 **Problematische afwezigheden in het** **basisonderwijs**

1. Reglementair kader

De wettelijke basis voor aan- en afwezigheden is terug te vinden in art. 26 van het decreet basisonderwijs¹⁰, in het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997¹¹ en in de omzendbrief afwezigheden van leerlingen in het basisonderwijs van 16 augustus 2002¹².

Hierin staat vermeld dat er van iedere leerplichtige leerling die naar school gaat, verwacht wordt regelmatig de lessen bij te wonen. Afwezigheden kunnen onder bepaalde voorwaarden beschouwd worden als gewettigde afwezigheden. In dat geval behoudt de leerling zijn statuut van regelmatige leerling. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen afwezigheden die van rechtswege gewettigd zijn en afwezigheden die door de school gewettigd zijn. Afwezigheden die van rechtswege gewettigd zijn, bevatten onder meer afwezigheden door ziekte en afwezigheden door een tuchtmaatregel. Afwezigheden die door de school gewettigd kunnen worden, zijn onder meer afwezigheden in het kader van een rouwperiode, deelname aan een sportieve manifestatie, etc. Alle andere afwezigheden waarvoor geen wettiging beschikbaar is, vallen onder de categorie van problematische afwezigheden.

Het uitgangspunt van de regelgeving is dat het vooral de scholen zijn die problematische afwezigheden opvolgen. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met de CLB's en andere lokale partners. Het is heel belangrijk dat scholen bewust omgaan met de afwezigheidsproblematiek en dat zij aandacht hebben voor achterliggende redenen en oorzaken van afwezigheden. Alleen zo kan een school problematische afwezigheden detecteren die misschien op het eerste gezicht aanvaardbaar lijken.

Voor problematische afwezigheden tot en met vier halve dagen moet de school met de ouders contact opnemen. Er hoeft nog geen schriftelijk begeleidingsdossier opgemaakt te worden.

Bij uiterlijk vijf halve dagen¹³ problematische afwezigheid moet de school de problematische afwezigheid aan het CLB melden en moet er een schriftelijk begeleidingsdossier worden opgemaakt door de school en door het CLB. Het begeleidingsdossier van de school moet op de school bijgehouden worden ter inzage voor de verificateur. Die gaat na of de school voldoende begeleidingsinspanningen levert. Het begeleidingsdossier van het CLB wordt beheerd en bijgehouden door het CLB. De school en het CLB werken samen bij de begeleiding van de leerling. Er werd ondertussen voorzien dat er ter ondersteuning van het CLB bij vijf halve dagen problematische afwezigheid wekelijks de gegevens van de betrokken leerlingen aan LARS (het Leerlingen Activiteiten en Registratie Systeem) worden bezorgd. LARS is het elektronische leerlingendossier voor de CLB's. Elk CLB heeft toegang tot LARS voor de begeleiding van hun leerlingen.

Daarnaast blijft het heel belangrijk dat scholen een degelijk beleid voeren met betrekking tot de (problematische) afwezigheden van hun leerlingen en dat zij tijdig de dialoog aangaan met de betrokken ouders. Zo kunnen scholen, als dat nodig is, al vroeger een beroep doen op het CLB voor de individuele leerling en op de pedagogische begeleidingsdienst voor de ondersteuning van hun beleid.

Sinds het schooljaar 2013-2014 registreren scholen alle problematische afwezigheden vanaf het eerste halve dagdeel via Discimus in de databanken van AGODI. In dit rapport rapporteren we enkel over de leerlingen die minstens 30 halve dagen problematisch afwezig waren.

10 Decreet basisonderwijs: <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12254#135321>

11 <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12230>

12 <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13281>

13 Vanaf schooljaar 2016-2017 wordt een halvering van het aantal halve dagen problematische afwezigheden toegepast in de regelgeving. Dat wil zeggen dat vanaf 1 september 2016 bovenstaande regels gelden vanaf de registratie van vijf halve dagen problematische afwezigheid van de leerling.

Als een leerling twee schooljaren op rij 30 of meer halve schooldagen problematisch afwezig is, wordt de schooltoelage voor het tweede schooljaar teruggevorderd.

Bij een schoolverandering in de loop van een schooljaar kan de nieuwe school via Discimus ook nagaan of en hoeveel halve dagen deze leerling tot dan toe problematisch afwezig was. Hierdoor is de continuïteit in de opvolging van de problematische afwezigheden verzekerd.

2. Procedure voor opvolging

Bij problematische afwezigheden probeert de school op verschillende manieren contact te leggen met de ouders om een zicht te krijgen op de reden van de afwezigheden en moedigt zij de ouders aan om hun kind weer regelmatig naar school te brengen. De school wordt daarbij ondersteund door het CLB dat naast preventie en remediëring ook een belangrijke rol heeft als brug naar andere hulpverleningsinstanties.

Als de situatie na inspanningen van de school en het CLB niet verbetert, kan de school of het CLB dat aan AGODI melden als zorgwekkend dossier. In overleg met de school en het CLB schrijven we dan de ouders aan. In de brief wordt vermeld dat het dossier over de problematische afwezigheden van hun kind kan worden doorgestuurd naar de procureur voor een strafrechtelijke vervolging. De school en het CLB krijgen een kopie van de brief.

Tussen het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en AGODI is er in 2009-2010 een vertrouwelijkheidscontract afgesloten. Vanaf het schooljaar 2010-2011 worden zorgwekkende dossiers problematische afwezigheden van leerlingen die in Nederland wonen en in België naar school gaan, doorgegeven aan de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Die dienst geeft de dossiers dan door aan de bevoegde leerplichtambtenaar. Op zijn beurt geeft DUO spijbeldossiers van leerlingen die in België wonen en in Nederland naar school gaan door aan AGODI.

3. Resultaten

3.1 Problematische afwezigheden

In 2016-2017 registreerden we voor 3.004 leerplichtige leerlingen in het basisonderwijs 30 of meer halve dagen problematische afwezigheid (PA). In verhouding tot de totale schoolbevolking gaat het hier om 0,65% van de leerplichtige kinderen in het basisonderwijs. Tot en met schooljaar 2015-2016 noteren we een gestage toename van het aantal en het percentage leerlingen dat 30 of meer halve dagen problematisch afwezig is. Voor schooljaar 2016-2017 zien we voor de eerste keer dat het percentage leerlingen met minstens 30 halve dagen problematische afwezigheid gelijk blijft aan het voorgaande schooljaar.

Tabel 12: Aantal en percentage leerplichtige leerlingen met problematische afwezigheden (PA)

	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Aantal leerplichtige leerlingen met PA	2 566	2 960	3 004
% t.o.v. leerplichtige schoolbevolking BaO	0,58%	0,65%	0,65%

Als we dit opdelen naar lager- en kleuteronderwijs, dan krijgen we volgende aantallen:

Tabel 13: Aantal en percentage leerplichtige leerlingen met problematische afwezigheden in kleuter- en lager onderwijs

	Aantal leerplichtige leerlingen met PA	% t.o.v. leerplichtige schoolbevolking
2014-2015		
Kleuteronderwijs	237	6,7%
Lager onderwijs	2 329	0,5%
Totaal	2 566	0,6%
2015-2016		
Kleuteronderwijs	231	6,3%
Lager onderwijs	2 729	0,6%
Totaal	2 960	0,7%
2016-2017		
Kleuteronderwijs	283	7,6%
Lager onderwijs	2 721	0,6%
Totaal	3 004	0,6%

In het kleuteronderwijs gebeuren er alleen voor leerplichtige kleuters registraties van problematische afwezigheden. Leerplichtige kleuters zijn: leerlingen die minstens 6 jaar oud zijn en nog steeds ingeschreven zijn in het kleuteronderwijs, en leerlingen jonger dan 6 jaar oud die al ingeschreven zijn in het lager onderwijs. De verklaring voor het hoge percentage leerplichtige kleuters die minstens 30 halve dagen problematisch afwezig zijn, kan o.a. gezocht worden in het feit dat ouders zich er niet van bewust zijn dat ook kleuters wanneer ze instromen in het lager onderwijs (o.a. wanneer ze 'voor' zijn op hun leeftijd) leerplichtig zijn.

Voor het kleuteronderwijs zien we het percentage leerlingen met minstens dertig halve dagen problematische afwezigheid verder toeneemt. In het lager onderwijs neemt het percentage leerlingen met minstens dertig halve dagen problematische afwezigheid licht af.

In de tabellen als bijlage bij dit rapport, vindt u een verdeling van de leerlingen met minstens 30 halve dagen problematische afwezigheid naar een aantal leerling- en schoolgebonden kenmerken. We bekijken de relatie van problematische afwezigheden met volgende kenmerken van deze leerlingen:

- leeftijd
- geslacht
- nationaliteit
- woonplaats
- gelijkekansenindicatoren
- onderwijsniveau en soort onderwijs
- verdeling over de leerjaren
- spreiding PA gedurende het schooljaar

Op basis van deze tabellen kunnen we een aantal conclusies formuleren.

- Kinderen van 12 en 13 jaar oud zijn verhoudingsgewijs het vaakst problematisch afwezig. Deze kinderen hebben al de leeftijd om in het secundair onderwijs te zitten. Daarnaast zijn de zesjarigen het meest problematisch afwezig. Een deel van die zesjarigen zit nog in het kleuteronderwijs. Sommige ouders zijn er zich mogelijk niet van bewust dat hun kinderen ook dan leerplichtig zijn.
- Het percentage problematische leerlingen ligt bij jongens iets hoger dan bij meisjes.
- Bekijken we het aandeel leerlingen dat problematisch afwezig is naar nationaliteit, dan merken we dat dit percentage bij kinderen met een Centraal- of Oost-Europese nationaliteit hoger ligt dan bij kinderen met de Belgische nationaliteit. Zo zijn 21,6% van alle leerlingen met de Slovaakse nationaliteit problematisch afwezig; bij leerlingen met de Belgische nationaliteit is dit 0,4%.
- De leerlingen die in de grootsteden en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen, maken meer kans om minstens 30 halve dagen problematisch afwezig te zijn.
- Het percentage leerlingen dat scoort op de indicatoren 'thuis taal niet-Nederlands', 'laag opleidingsniveau van de moeder' en 'trekkende bevolking' is duidelijk hoger bij de leerlingen met minstens 30 halve dagen problematisch afwezigheid dan bij de totale schoolbevolking.
- Het gewoon kleuteronderwijs kent een groter aandeel leerlingen met minstens 30 halve dagen problematische afwezigheid (8,0%) dan het buitengewoon kleuteronderwijs (4,8%). In het lager onderwijs is dit omgekeerd: hier telt het buitengewoon lager onderwijs een groter aandeel leerlingen met een problematische afwezigheid (2,3%) dan het gewoon lager onderwijs (0,5%).
- Binnen het gewoon lager onderwijs daalt het percentage leerlingen met een problematische afwezigheid naarmate de leerlingen opklimmen in het leerjaar.
- Meer dan 60% van de leerlingen met minstens 30 halve dagen problematische afwezigheid, verzamelen hun eerste halve dag problematische afwezigheid al in de maand september. Meer dan 66% behaalt zijn 10^e halve dag problematische afwezigheid in het eerste trimester en bijna 30% behaalt zijn 30^e halve dag problematische afwezigheid in het eerste trimester. In juni is er een duidelijke piek van leerlingen die hun dertigste halve dag verzamelen. In april ligt het aantal registraties lager, wat wellicht verklaard kan worden door de paasvakantie.

3.2 Zorgwekkende dossiers

Onder zorgwekkende dossiers verstaan we dossiers waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling.

Als er volgens de school of het CLB sprake is van een zorgwekkend dossier, hebben zij de mogelijkheid om het dossier als zorgwekkend aan AGODI over te maken. Het dossier omvat een situatieschets met de belangrijkste elementen uit het dossier, een chronologisch overzicht met de stappen van de school, het CLB en eventuele externe hulpverleningsdiensten, en een goed onderbouwde motivatie waarom het dossier als zorgwekkend wordt overgemaakt aan AGODI.

AGODI stuurt dan een waarschuwend brief naar de ouders. Daarin wijzen we de ouders op de eventuele strafrechtelijke sancties als ze zich blijven onttrekken aan de wet op de leerplicht. Indien nodig wordt het dossier doorgestuurd naar de procureur.

In het schooljaar 2016-2017 ontving AGODI dertien meldingen van zorgwekkende dossiers. In schooljaar 2015-2016 waren er slechts zes.

Van deze dertien dossiers stuurde AGODI voor elf dossiers een brief naar de ouders. De school en het CLB kregen telkens een kopie van die brief. Er werd één dossier aan de procureur bezorgd. In het kader van de samenwerking met DUO (zie '2 procedure voor opvolging') werden tijdens het schooljaar 2016-2017 geen zorgwekkende dossiers doorgestuurd van leerlingen die in Nederland wonen en in België naar school gaan. AGODI ontving ook geen dossiers van DUO.

4. Besluit

Het aandeel van de leerlingen in het basisonderwijs die onregelmatig naar school gaan, is heel beperkt. Tijdens het schooljaar 2016-2017 waren 3.004 leerplichtige leerlingen (0,6% van de totale schoolbevolking) minstens 30 halve schooldagen problematisch afwezig. Het is voor de eerste keer sinds het begin van de registratie van de problematische afwezigheden dat het aandeel leerlingen met minstens 30 halve dagen problematische afwezigheden ongeveer stabiel blijft.

Als we de cijfers opsplitsen naar onderwijsniveau, dan zien we dat er op het niveau van het kleuteronderwijs wel een stijging op te merken valt doorheen de laatste jaren. In schooljaar 2013-2014 waren er 220 leerplichtige kleuters met problematische afwezigheden (5,6%); in schooljaar 2016-2017 steeg dit naar 283 leerplichtige kleuters (7,6%). Op het niveau van het lager onderwijs is de stijging procentueel gezien minder uitgesproken. In schooljaar 2013-2014 waren er 1.921 leerplichtige leerlingen met problematische afwezigheden (0,5%); in schooljaar 2016-2017 steeg dit naar 2.721 leerlingen met problematische afwezigheden (0,6%).

Het aandeel leerlingen dat problematisch afwezig is, is het hoogst bij de twaalf- en dertienjarigen, daarna gevolgd door de zesjarigen. Wat het aandeel leerplichtige leerlingen met een problematische afwezigheid betreft, zien we een daling naarmate de leerjaren vorderen.

Op het vlak van problematische afwezigheden scoren de grootsteden het slechtst, gevolgd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de centrumsteden. De leerlingen die vaak problematisch afwezig zijn, wonen vooral in verstedelijkte gebieden en hebben in verhouding vaker een Centraal- of Oost-Europese nationaliteit. Jongens zijn hierbij iets sterker vertegenwoordigd dan meisjes.

De leerlingen die minstens 30 halve dagen problematische afwezigheid verzamelden, scoren vaker op de kansarmoede-indicatoren thuistaal niet-Nederlands, laag opleidingsniveau van de moeder en behorend tot de trekkende bevolking. Bij de indicatoren schooltoelage en thuisloos is dat niet het geval.

Tot slot merken we op dat meer dan 60% van de leerlingen met minstens 30 halve dagen problematische afwezigheid hun eerste halve dag problematische afwezigheid al in de maand september verzamelen. Meer dan 66% behaalt zijn tiende problematische afwezigheid in het eerste trimester en bijna 30% behaalt zijn dertigste problematische afwezigheid in het eerste trimester.

Hoofdstuk 5 Problematische afwezigheden in het secundair onderwijs

1. Reglementair kader

De regelgeving over de opvolging van afwezigheden is terug te vinden in art. 123 van de Codex SO¹⁴ en in het besluit over de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs¹⁵. In dit besluit onderscheiden we drie categorieën van afwezigheden:

- afwezigheden die van rechtswege gewettigd zijn;
- afwezigheden die gewettigd kunnen worden door de school;
- problematische afwezigheden.

In dit hoofdstuk bespreken we de laatste categorie. In eerste instantie is de school verantwoordelijk voor de begeleiding en opvolging van problematische afwezigheden en dit vanaf de eerste halve dag problematische afwezigheid. De samenwerking met het CLB is daarbij essentieel. Het CLB ondersteunt de school op het vlak van preventie, begeleiding en remediëring. Sinds het schooljaar 2016-2017 moet het CLB vanaf 5 halve dagen problematische afwezigheden ingeschakeld worden in de begeleiding. Als dat nodig is, kunnen scholen het CLB ook sneller inschakelen. Het CLB start een traject op met een dubbel doel: het traject moet voorkomen dat de afwezigheden resulteren in een schoolse achterstand en dat de minderjarige leerling niet meer voldoet aan de reglementering over de leerplicht¹⁶.

Afwezigheden kunnen als gewettigd beschouwd worden als de school de nodige begeleidingsmaatregelen neemt. De verificateurs gaan na of de school bij een afwezigheid de correcte code gebruikt en ze bekijken of de school voldoende begeleidingsinspanningen levert. Is dat laatste het geval, dan wordt de leerling, ondanks zijn problematische afwezigheden, als regelmatige leerling beschouwd. Dat betekent dat de leerling op 1 februari in aanmerking genomen wordt voor de financiering of subsidiëring en dat hij of zij recht heeft op een diploma of getuigschrift.

In het besluit over de controle op de inschrijvingen¹⁷ staat verder vermeld dat een school AGODI op de hoogte moet brengen zodra een leerling 30 halve dagen problematisch afwezig is. Dit gebeurt automatisch aangezien de scholen alle afwezigheidscodes in Discimus registreren. Die gegevens zijn de belangrijkste informatiebron voor beleidsinformatie over problematische afwezigheden van het ministerie van Onderwijs en Vorming. De cijfers in dit rapport zijn gebaseerd op deze registraties. De meeste gegevens in dit rapport betreffen het aantal leerlingen dat minstens 30 halve dagen problematisch afwezig was.

Regelmatig aanwezig zijn op school is ook een voorwaarde om in aanmerking te komen voor een schooltoelage. Leerlingen die gedurende twee opeenvolgende schooljaren 30 of meer halve schooldagen problematisch afwezig zijn, moeten hun schooltoelage van dat tweede schooljaar terugbetalen¹⁸.

14 Codex SO: <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14289#301984>

15 Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs.

16 Besluit van de Vlaamse Regering van 3 juli 2009 tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding.

17 Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs.

18 Decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap, art. 16-18.

In het stelsel van leren en werken¹⁹ en het daaruit voortvloeiende voltijdse engagement²⁰ gelden voor de leerlingen van het deeltijds secundair onderwijs dezelfde periodes wat betreft problematische afwezigheden als voor de leerlingen van het voltijds secundair onderwijs²¹.

2. Procedure voor opvolging

Hierboven vermeldden we al dat de opvolging van afwezigheden in eerste instantie een taak is van de school. Een preventieve aanpak en snel ingrijpen zijn onlosmakelijk verbonden met een correcte registratie die up-to-date is. Het is van het grootste belang dat scholen aandacht hebben voor alle afwezigheden en altijd rekening houden met de achterliggende reden van de afwezigheid. Alleen zo kan men ook problematische afwezigheden ontdekken die misschien op het eerste gezicht gewettigd lijken. Zo moeten scholen bij de eerste registratie van een problematische afwezigheid onmiddellijk contact opnemen met de ouders en de leerling. Pas dan wordt snel duidelijk wat de reden van de afwezigheid is en kan men er de gepaste actie tegenover plaatsen.

De begeleidingsstappen moeten zo veel mogelijk vanuit de lokale context komen. Wij kunnen wel, ter ondersteuning van de begeleidingsinitiatieven van de school en het CLB, een brief richten aan de ouders van leerplichtige leerlingen die spijbelen waarin hen op de leerplicht gewezen wordt. Als de school ons een zorgwekkend dossier²² meldt, bekijken we samen met de school en het CLB of we een brief versturen. Als dat nodig is, bezorgen we het dossier aan de procureur. Sinds de hertekening van de werking van de jeugdhulp door het decreet integrale Jeugdhulp van 12 juli 2013 worden er alleen in uitzonderlijke gevallen nog dossiers aan de procureur bezorgd.

Net zoals voor het basisonderwijs, geeft AGODI sinds het schooljaar 2010-2011 ook voor het secundair onderwijs de zorgwekkende dossiers van leerlingen die wonen in Nederland en schoollopen in België door aan de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) van het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. In het schooljaar 2016-2017 is er geen enkel zorgwekkend dossier gemeld van een leerling die in Nederland woont.

---

19 Decreet betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap van 10 juli 2008.

20 Zie glossarium.

21 Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 9 september 2011.

22 Zie glossarium.

3. Resultaten

3.1. Problematische afwezigheden

Algemeen

Tot en met het schooljaar 2012-2013 werden de cijfers weergegeven op een moment dat er nog altijd kwaliteitscontroles door AGODI plaatsvonden. Sinds schooljaar 2013-2014 worden de cijfers opgenomen nadat deze controles zijn afgerond. De registratie van de problematische afwezigheden gebeurt sinds schooljaar 2013-2014 niet meer via een elektronische zending, maar via de registratie van de afwezigheden in Discimus. Vanaf schooljaar 2013-2014 is het weergegeven aantal problematische afwezigheden hierdoor vollediger. Vergelijken met de voorgaande schooljaren is dus niet langer vanzelfsprekend. We nemen de cijfers van de voorafgaande schooljaren daarom niet op in dit rapport.

Tabel 14: Aantal leerplichtige leerlingen met problematische afwezigheden van de schooljaren 2014-2015 tot en met 2016-2017

	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Aantal leerplichtige leerlingen met problematische afwezigheden	7 699	8 884	9 736
% t.o.v. schoolbevolking	2,0%	2,3%	2,5%

Bij de leerplichtige leerlingen zien we een duidelijke stijging van het aantal leerlingen dat problematisch afwezig is. Procentueel gezien betekent dit een toename van 0,2% ten opzichte van vorig schooljaar.

Tabel 15: Leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen met problematische afwezigheden van de schooljaren 2014-2015 tot en met 2016-2017

	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Aantal meldingen problematische afwezigheden	12 476	14 548	15 460
% t.o.v. schoolbevolking	2,7%	3,2%	3,4%

Het aantal registraties van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen stijgt ten opzichte van vorig schooljaar, maar de stijging is minder uitgesproken dan het voorbije schooljaar. De stijging geldt zowel voor het absolute aantal registraties als voor het percentage registraties.

In de volgende tabel zien we de evolutie van het aantal scholen met problematische afwezigheden.

Tabel 16: Percentage scholen met minstens één leerling met minstens 30 halve dagen problematische afwezigheid per hoofdstructuur en per schooljaar van de schooljaren 2014-2015, 2015-2016 en 2016-2017

	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Voltijds gewoon secundair onderwijs	67,9%	67,3%	70,2%
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	100,0%	100,0%	97,9%
Buitengewoon secundair onderwijs	84,5%	86,2%	83,5%
Totaal	71,0%	70,7%	69,2%

Alle scholen registreren de afwezigheidscodes via Discimus. Het percentage scholen dat minstens één leerling heeft met minstens 30 halve dagen problematische afwezigheid blijft nagenoeg stabiel. In het voltijds gewoon onderwijs registreert iets meer dan 70% van de scholen leerlingen met problematische afwezigheden. In het buitengewoon onderwijs registreert iets meer dan 83% van de scholen leerlingen met problematische afwezigheden. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs registreren bijna alle centra problematische afwezigheden.

De volgende tabel geeft het aantal registraties per hoofdstructuur.

Tabel 17: Aantal leerplichtige leerlingen met problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur

Hoofdstructuur	Aantal	% t.o.v. schoolbevolking
Voltijds gewoon secundair onderwijs	6 058	1,6%
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	2 394	55,2%
Buitengewoon secundair onderwijs	1 284	8,6%
Totaal	9 736	2,5%

Net als de voorbije schooljaren zien we een groot verschil tussen de drie hoofdstructuren voor het percentage problematisch afwezige leerlingen. Het deeltijds beroepssecundair onderwijs, waar 55,2% van de leerlingen als problematisch afwezig geregistreerd wordt, scoort een stuk hoger dan het voltijds gewoon en buitengewoon secundair onderwijs.

In tabel 18 vindt u per hoofdstructuur hoeveel leerplichtige leerlingen minstens vijf, tien en vijftien halve dagen problematisch afwezig waren.

Tabel 18: Aantal en percentage leerplichtige leerlingen met 5, 10 en 15 problematische afwezigheden

	5 problematische afwezigheden	% t.o.v. schoolbevolking	10 problematische afwezigheden	% t.o.v. schoolbevolking	15 problematische afwezigheden	% t.o.v. schoolbevolking
Voltijds gewoon secundair onderwijs	55 637	14,8%	27 273	7,3%	16 383	4,4%
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	4 247	98,0%	3 786	87,3%	3 351	77,3%
Buitengewoon secundair onderwijs	5 492	36,6%	3 662	24,4%	2 676	17,8%
Totaal	65 376	16,6%	34 721	8,8%	22 410	5,7%

Ook hier zijn de verschillen tussen de verschillende hoofdstructuren opvallend groot. In het voltijds gewoon onderwijs is bijna 15 procent van de leerlingen minstens vijf halve dagen problematisch afwezig. Nog zo'n 7 procent is minstens tien halve dagen problematisch afwezig en iets meer dan 4 procent minstens vijftien halve dagen. Opvallend in het deeltijds beroepssecundair onderwijs is dat zowat alle leerlingen minstens vijf halve dagen problematisch afwezig zijn. In het buitengewoon secundair onderwijs is iets meer dan 36 procent van de leerlingen minstens vijf halve dagen problematisch afwezig. Bijna 18 procent van de leerlingen is minstens vijftien halve dagen problematisch afwezig.

In tabel 19 ziet u het aantal leerlingen met minstens 30 problematische afwezigheden per provincie en voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De aantallen zijn gebaseerd op de woonplaats van de leerlingen. Daarnaast zijn de cijfers opgesplitst per hoofdstructuur (voltijds gewoon secundair onderwijs, deeltijds beroepssecundair onderwijs en buitengewoon secundair onderwijs).

Tabel 19: Aantal leerplichtige leerlingen met problematische afwezigheden per provincie en per hoofdstructuur

Provincie	Voltijds gewoon secundair onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Deeltijds beroepssecundair onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Buitengewoon secundair onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Totaal	% t.o.v. schoolbevolking
Antwerpen	1 696	1,6%	621	51,9%	437	9,6%	2 754	2,5%
Vlaams-Brabant	677	1,1%	193	56,6%	132	8,2%	1 002	1,6%
Oost-Vlaanderen	1 783	2,1%	689	56,8%	368	10,7%	2 840	3,2%
West-Vlaanderen	555	0,9%	494	56,3%	162	5,9%	1 211	1,8%
Limburg	712	1,5%	239	52,9%	136	6,7%	1 087	2,2%
B.H.G.	485	4,6%	140	69,3%	30	9,8%	655	5,9%
Andere ¹	150	2,2%	18	35,3%	19	6,3%	187	2,6%
Totaal	6 058	1,6%	2394	55,2%	1 284	8,6%	9 736	2,5%

In Vlaanderen komen de meeste problematische afwezigheden voor in de provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen. Dat valt wellicht te verklaren door de aanwezigheid van de steden Gent en Antwerpen in deze provincies.

Het percentage problematisch afwezige leerlingen is het hoogst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zowel in het voltijds gewoon secundair onderwijs als in het deeltijds beroepssecundair onderwijs. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs is daar bijna 70% van alle leerlingen problematisch afwezig. Enkel in Oost-Vlaanderen zijn er meer problematisch afwezige leerlingen in het buitengewoon secundair onderwijs.

In de tabellen als bijlage van dit rapport, vindt u een verdeling van de leerling- en schoolgebonden kenmerken van leerlingen die als problematisch afwezig geregistreerd werden. We bekijken hier de relatie van problematische afwezigheden met

- nationaliteit
- geslacht
- geboortjaar
- woonplaats
- gelijkheidsindicatoren
- onderwijsvorm
- A- of B-stroom in de eerste graad
- studiegebied
- schoolse vertraging

Uit deze tabellen kunnen we een aantal conclusies trekken.

Het percentage problematische afwezigheden ligt hoger bij leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit. Net zoals vorig schooljaar stellen we vast dat een onrustwekkend aandeel van de Slovaakse, Tsjechische, Servische, Bulgaarse, Macedonische, Roemeense, Kosovaarse en Poolse leerlingen problematisch afwezig is. Ook onder de jongeren van verschillende andere nationaliteiten, zoals onder meer de Afghaanse, Syrische en Turkse jongeren, ligt het percentage registraties van problematische afwezigheden hoog. Anders gezegd, in verhouding tot de leerlingenpopulatie zijn er meer niet-Belgen met een geregistreerde problematische afwezigheid. Het is mogelijk dat een aantal onder hen al verhuisd waren naar het buitenland, maar toch nog door de school werden geregistreerd als problematisch afwezig.

Bij sommigen leeft de indruk dat jongens vaker problematisch afwezig zijn dan meisjes. Dit klopt maar gedeeltelijk; zowel in het deeltijds als in het buitengewoon secundair onderwijs is het percentage meisjes dat als problematisch afwezig geregistreerd wordt groter dan het percentage jongens. In het voltijds gewoon secundair onderwijs is er een klein verschil tussen de percentages voor meisjes en jongens. In absolute cijfers zijn wel meer jongens dan meisjes problematisch afwezig. Ook tegenover de hele schoolbevolking zijn jongens iets meer problematisch afwezig dan meisjes.

Het percentage problematische afwezigheden bij leerplichtige leerlingen stijgt met de leeftijd. De meerderheid van de geregistreerde leerlingen zijn zestien- en zeventienjarigen. Dat is een vaststelling die schooljaar na schooljaar dezelfde blijft.

Er wonen heel wat meer leerlingen met problematische afwezigheden in de steden Antwerpen en Gent en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het percentage problematische afwezigheden stemt overeen met de verstedelijkingsgraad: in meer verstedelijkte gebieden wonen ook meer leerlingen met problematische afwezigheden.

De cijfers geven aan dat jongeren met problematische afwezigheden beduidend hoger scoren op de meeste kansarmoede-indicatoren.

De jongeren die scoren op 'thuis taal niet-Nederlands' zijn verhoudingsgewijs oververtegenwoordigd in de groep jongeren met problematische afwezigheden: bijna 40% van deze leerlingen heeft een andere gezins taal dan het Nederlands, ten opzichte van ongeveer 14% van de leerlingen bij de totale schoolbevolking.

Een gelijkaardige oververtegenwoordiging zien we voor jongeren van wie de moeder een laag opleidingsniveau heeft. Dit is het geval bij zo goed als 60% van de jongeren, tegenover iets meer dan een vijfde van de jongeren bij de totale schoolbevolking.

Voor een kwart van alle schoolgaande jongeren krijgen de ouders een schooltoelage. Onder de problematisch afwezige leerlingen ligt dit aantal beduidend hoger met 37%.

Jongeren die beantwoorden aan de indicatoren 'trekkende bevolking' en 'thuisloos' zijn ook wat sterker vertegenwoordigd bij de problematisch afwezige leerlingen.

Als we de onderwijsvormen onder de loep nemen, merken we dat de helft van de registraties afkomstig zijn uit het beroepsonderwijs. Ook procentueel bekeken zitten er meer leerlingen met problematische afwezigheden in het beroepsonderwijs dan in de andere onderwijsvormen.

Als we het totaalbeeld van het voltijds gewoon onderwijs schetsen, zien we de hoogste registratie van problematische afwezigheden in het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers.

Binnen de eerste graad zijn er meer leerlingen met problematische afwezigheden in de B-stroom dan in de A-stroom.

Het studiegebied Decoratieve Technieken wordt uitsluitend aangeboden in het beroepssecundair onderwijs en telt procentueel gezien ook de meeste leerlingen met problematische afwezigheden, namelijk 9,1% (113

leerlingen met problematische afwezigheden). Dat is analoog met de voorgaande schooljaren. Ook binnen het studiegebied Lichaamsverzorging zijn er, zoals tijdens de afgelopen schooljaren, relatief veel problematische afwezigheden (7,8% of 364 leerlingen met problematische afwezigheden). De studiegebieden waar weinig of geen leerlingen met problematische afwezigheden zitten, zijn, binnen het kso, Beeldende Kunsten (0,9% of 36 leerlingen met problematische afwezigheden) en Sport (0,7% of 57 leerlingen met problematische afwezigheden). Ook in het algemeen secundair onderwijs (0,2% of 239 leerlingen met problematische afwezigheden) zijn er weinig problematische afwezigheden.

Op basis van deze cijfers vermoeden we dat er een samenhang is tussen problematische afwezigheden en schoolse vertraging. Iets meer dan 69% van de leerlingen die geregistreerd worden als problematisch afwezig, loopt minstens één jaar vertraging op. Ter vergelijking: 27,4% van de totale schoolbevolking in het voltijds gewoon secundair onderwijs heeft in het schooljaar 2016-2017 een schoolse vertraging van minstens één jaar opgelopen²³.

Iets meer dan een derde van de gemelde leerlingen wordt meer dan één schooljaar op rij geregistreerd als problematisch afwezig. Van de leerlingen onder hen die recht hebben op een schooltoelage wordt de toelage teruggevorderd.

Het is opvallend dat meer dan 2/3 van de leerlingen met een registratie problematische afwezigheden al een eerste problematische afwezigheid laat optekenen in de maand september. Iets meer dan 93% van de leerlingen met een registratie problematische afwezigheden is tijdens het eerste trimester een eerste keer onwettig afwezig.

Iets meer dan een vijfde van de leerlingen (23,3%) met problematische afwezigheden is vóór de kerstvakantie al 30 halve dagen of meer problematisch afwezig geweest. Vanaf januari komen er maandelijks nog honderden leerlingen bij. In april worden er in verhouding minder bijkomende leerlingen met 30 problematische afwezigheden geregistreerd, maar dat is waarschijnlijk te verklaren door het feit dat de paasvakantie in deze maand valt.

3.2 Zorgwekkende dossiers

Onder zorgwekkende dossiers verstaan we dossiers waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling.

Als er volgens de school of het CLB sprake is van een zorgwekkend dossier, hebben zij de mogelijkheid om het dossier als zorgwekkend aan AGODI over te maken. Het dossier omvat een situatieschets met de belangrijkste elementen uit het dossier, een chronologisch overzicht met de stappen van de school, het CLB en eventuele externe hulpverleningsdiensten, en een goed onderbouwde motivatie waarom het dossier als zorgwekkend wordt ingediend.

Na het bekijken van het dossier wordt in overleg met de school of het CLB eventueel een waarschuwend brief verstuurd. Daarin wijzen we de ouders op de mogelijke strafrechtelijke sancties als ze zich blijven onttrekken aan de wet op de leerplicht.

Tabel 20: Evolutie aantal zorgwekkende dossiers

	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Aantal zorgwekkende dossiers	85	43	32

In 2016-2017 waren er 32 ingestuurde dossiers. Dat is een daling ten opzichte van vorig schooljaar.

Het aantal zorgwekkende dossiers blijft ook heel beperkt ten opzichte van het totale aantal leerlingen met problematische afwezigheden, het gaat om 0,3% t.o.v. het totale aantal registraties problematische afwezigheden.

Tabel 21: Zorgwekkende dossiers per hoofdstructuur

Hoofdstructuur	Aantal dossiers	% t.o.v. aantal registraties
Voltijds gewoon secundair onderwijs	17	0,3%
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	7	0,3%
Buitengewoon secundair onderwijs	1	0,1%
Andere	7	/
Totaal	32	0,3%

Voor zorgwekkende dossiers geldt dat zij het best zo veel mogelijk lokaal opgevolgd worden en dat er regionaal goede contacten zijn tussen scholen, CLB's, hulpverleningsinstanties, politie en Justitie. Het uitbreiden en versterken van deze lokale netwerken is één van de acties waaraan gewerkt werd in het kader van het spijbelactieplan.

Voor 7 van deze 32 dossiers stuurden we alleen brieven naar de ouders of andere betrokkenen. Zowel het CLB als de school brachten we op de hoogte van de ondernomen stappen en we bezorgen hen beide een kopie van de verstuurde brieven.

De dossiers waarbij, na overleg met de school of het CLB, geen vooruitgang wordt vastgesteld, maken we over aan de procureur. Sinds het decreet integrale jeugdhulp van 12 juli 2013 in werking is getreden, worden dossiers die AGODI doorgeeft aan de procureur evenwel niet meer automatisch opgevolgd. De procureur gaat eerst na of er andere actoren bevoegd zijn om het dossier op te volgen. Dit betekent bijvoorbeeld dat een CLB deze taak moet opnemen als het verantwoordelijk is. Als gevolg hiervan is geen enkel dossier aan de procureur overgemaakt. Voor de andere 25 gevallen bleken er, na contact met het CLB, geen acties nodig vanuit AGODI.

Tabel 22: Zorgwekkende dossiers per geboortejaar

Geboortejaar	Aantal dossiers	% t.o.v. aantal registraties
2004 en later	3	1,0%
2003	3	0,4%
2002	3	0,3%
2001	6	0,3%
2000	12	0,5%
1999	5	0,1%
Totaal	32	0,3%

In tegenstelling tot de registraties van problematische afwezigheden gaat het bij zorgwekkende dossiers vaker om jongere leerlingen. Voor leerlingen met geboortejaar 2000 en 2004 (en later) zien we het hoogste percentage ten opzichte van het totale aantal registraties. Scholen oordelen in het algemeen bij jongere leerlingen dus sneller dat de situatie zorgwekkend is.

4 Besluit

Een heel beperkt deel van de leerlingen in het secundair onderwijs gaat niet regelmatig naar school.

Tijdens het schooljaar 2016-2017 waren 9.736 (2,5% van alle leerplichtige jongeren in het secundair onderwijs) jongeren geregistreerd met minstens 30 halve dagen problematische afwezigheid.

De opdracht van de overheid bij de aanpak van relatief schoolverzuim bij individuele leerlingen blijft beperkt. Het is van cruciaal belang dat deze leerlingen zo veel mogelijk lokaal en in eerste instantie door de school en het CLB geholpen worden. Onze taak bestaat vooral uit het verzamelen van beleidsinformatie en het creëren van een informatierijke omgeving waardoor op de verschillende niveaus een beleid kan worden uitgetekend.

Scholen registreerden dit schooljaar meer problematische afwezigheden dan vorig schooljaar. Hoewel het moeilijk is om hiervoor een verklaring te geven, kunnen we wel het profiel beschrijven van de leerlingen die problematisch afwezig blijven van school. Jongens zijn procentueel gezien vaker afwezig. Toch zijn in het deeltijds en buitengewoon secundair onderwijs meisjes procentueel gezien vaker afwezig dan jongens. Ook leerlingen die niet de Belgische nationaliteit hebben, zijn procentueel gezien meer problematisch afwezig. Dat geldt vooral voor leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit. Onder de geregistreerde leerlingen zijn er veel zeventienjarigen en we noteren de meeste problematische afwezigheden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, en de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen.

In het deeltijds secundair onderwijs blijft bijna 55% van de leerlingen problematisch afwezig. Binnen het voltijds gewoon secundair onderwijs zien we vooral problematische afwezigheden in het beroepsonderwijs en de B-stroom van de eerste graad en in het onthaalonderwijs.

Er blijkt ook een samenhang te zijn tussen problematisch afwezig blijven van school en schoolse vertraging. Bijna 70% van de problematisch afwezige leerlingen heeft één of meer schooljaren schoolse vertraging opgelopen.

Waar mogelijk proberen we scholen en CLB's te ondersteunen in die dossiers die werkelijk vastgelopen zijn. Zowel bij leerlingen van wie de afwezigheden als zorgwekkend beschouwd worden als bij leerlingen die zich na een definitieve uitsluiting niet opnieuw inschrijven, sturen we op vraag van de school of het CLB een brief naar de ouders, of we maken het dossier over aan de procureur. Het aantal dergelijke dossiers blijft heel beperkt. Sinds de inwerkingtreding van het decreet integrale jeugdhulp van 12 juli 2013 stuurt AGODI nauwelijks nog dossiers naar de procureur.

Hoofdstuk 6

Tucht in het secundair onderwijs

1. Reglementair kader

De regelgeving rond tucht is terug te vinden in de Codex Secundair Onderwijs²⁴. Deze regelgeving is in maart 2014 gewijzigd als gevolg van het decreet houdende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs en betreffende de participatie op school.

Een school kan tuchtmaatregelen nemen als de leerling de leefregels van de school zodanig schendt dat dit een gevaar of ernstige belemmering vormt voor het normale onderwijsgebeuren of voor de fysieke of psychische integriteit en veiligheid van de anderen op school. Onder tuchtmaatregelen vallen onder meer de tijdelijke en de definitieve uitsluiting. In afwachting van een tijdelijke of definitieve uitsluiting kan de leerling preventief worden geschorst als bewarende maatregel.

Bij een uitsluiting wordt aan de leerling het recht ontnomen om het geheel van de vorming werkelijk en regelmatig te volgen in de school of het centrum. In dit hoofdstuk zullen we alleen de definitieve uitsluitingen behandelen.

Definitief uitgesloten leerlingen blijven ingeschreven in de uitsluitende school tot er een nieuwe school gevonden is. Ondertussen zijn ze van rechtswege gewettigd afwezig. De school kan een leerling die niet meer leerplichtig is en vóór 30 juni definitief wordt uitgesloten, uitschrijven vanaf de tiende lesdag volgend op de uitsluiting.

2. Procedure voor opvolging

De scholen brengen AGODI op de hoogte van elke definitieve uitsluiting via een elektronische zending. Hiermee kunnen we op een systematische manier beleidsinformatie over definitieve uitsluitingen verzamelen.

Net als de voorbije jaren blijft het, ondanks de inspanningen van directies, CLB en soms het LOP (Lokaal Overlegplatform), moeilijk om een school te vinden voor leerlingen die definitief uitgesloten zijn. Dat heeft tot gevolg dat een aantal leerlingen langdurig ingeschreven blijven in een school, terwijl ze er, als er geen opvang is, niet langer schoollopen. Omdat een afwezigheid door een tuchtmaatregel een gewettigde afwezigheid is, worden deze afwezigheden niet als problematische afwezigheden geregistreerd. In de praktijk is er in dat geval wel degelijk sprake van een problematische schoolloopbaan.

Ouders of leerlingen die zich niet bereid tonen om een nieuwe school te zoeken, kunnen we op vraag van de school een brief sturen om hen te wijzen op de leerplicht en het leerrecht van de leerling.

De zending definitieve uitsluitingen wordt ondertussen al enkele schooljaren opgevraagd. We geven in de volgende paragraaf een aantal tendensen.

²⁴ Besluit van de Vlaamse Regering van 17 december 2010 houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, art. 123/8-11.

3. Resultaten

Algemeen

Tenzij anders aangegeven hebben de onderstaande cijfers betrekking op het aantal meldingen van een definitieve uitsluiting van leerplichtige leerlingen.

Net als voor de problematische afwezigheden, hebben de verificateurs bij hun jaarlijkse controle aandacht voor de uitgesloten leerlingen. De verificatie spoort de scholen aan om ook hun uitgesloten leerlingen op tijd door te sturen.

Tabel 23: Aantal meldingen van definitieve uitsluitingen van leerplichtige leerlingen tijdens de afgelopen drie schooljaren.

	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Aantal meldingen definitieve uitsluitingen	2 874	3 183	2 883
% t.o.v. schoolbevolking	0,7%	0,8%	0,7%

Tijdens het schooljaar 2016-2017 werden er 2.883 meldingen van definitieve uitsluiting voor leerplichtige leerlingen gedaan. Het aantal definitieve uitsluitingen is hiermee gedaald in vergelijking met vorig schooljaar. Dit geldt ook voor de relatieve cijfers.

Uit tabel 24 blijkt dat er ook sprake is van een daling van het aantal meldingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen.

Tabel 24: Aantal meldingen definitieve uitsluitingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2014-2015 tot en met het schooljaar 2016-2017

	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Aantal meldingen definitieve uitsluitingen	3 372	3 725	3 401
% t.o.v. schoolbevolking	0,7%	0,8%	0,70%

In tabel 25 geven we per hoofdstructuur voor de afgelopen drie schooljaren weer hoeveel scholen definitieve uitsluitingen meldden.

Tabel 25: Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2014-2015 tot en met het schooljaar 2016-2017

	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Voltijds gewoon secundair onderwijs	44,4%	46,1%	48,5%
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	38,3%	43,8%	33,3%
Buitengewoon secundair onderwijs	33,6%	37,1%	34,7%
Totaal	43,0%	45,3%	46,3%

Uit deze cijfers blijkt dat het percentage scholen dat definitief uitgesloten leerlingen meldt, de afgelopen drie schooljaren licht stijgt. Deze lichte stijging geldt niet voor het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Opvallend is dat het percentage meldende scholen in het voltijds gewoon secundair onderwijs wel aanzienlijk hoger ligt dan in het deeltijds beroepssecundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs.

In vergelijking met vorig schooljaar tekenen we enkel voor het voltijds gewoon onderwijs een stijging op van scholen die uitgesloten leerlingen melden.

Hieronder ziet u het aantal meldingen van definitieve uitsluitingen per provincie en voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De aantallen zijn gebaseerd op de woonplaats van de leerling. Daarnaast zijn de cijfers opgesplitst per hoofdstructuur (voltijds gewoon secundair onderwijs, deeltijds beroepssecundair onderwijs, buitengewoon secundair onderwijs).

Tabel 26: Aantal meldingen van definitieve uitsluiting per provincies en per hoofdstructuur

Provincie	Voltijds gewoon secundair onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Deeltijds beroepssecundair onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Buitengewoon secundair onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Totaal	% t.o.v. schoolbevolking
Antwerpen	928	0,9%	6	0,5%	41	0,9%	975	0,9%
Vlaams-Brabant	333	0,6%	6	1,7%	10	0,6%	349	0,6%
Oost-Vlaanderen	530	0,6%	8	0,7%	42	1,2%	580	0,6%

West-Vlaanderen	320	0,5%	16	1,8%	29	1,1%	365	0,5%
Limburg	255	0,5%	7	1,5%	3	0,1%	265	0,5%
B.H.G.	293	2,8%	1	0,5%	3	1,0%	297	2,7%
Andere ²	50	0,7%	2	4,0%	0	0,0%	52	0,7%
Totaal	2709	0,7%	46	1,1%	128	0,9%	2883	0,7%

Absoluut bekeken komen de meeste definitieve uitsluitingen voor in de provincie Antwerpen. Meer dan een derde van alle definitief uitgesloten leerlingen woont in deze provincie.

Relatief gezien is het aantal definitieve uitsluitingen vrij gelijkmatig verdeeld over de provincies. We stellen wel vast dat het grootste percentage leerlingen dat definitief wordt uitgesloten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest woont.

In de tabellen als bijlage van dit rapport, vindt u een verdeling van de leerling- en schoolgebonden kenmerken van leerlingen die geregistreerd werden met een definitieve uitsluiting. We bekijken hier de relatie van definitieve uitsluitingen met

- nationaliteit
- geslacht
- geboortjaar
- woonplaats
- gelijkekansenindicatoren
- hoofdstructuur
- onderwijsvorm
- A- of B-stroom in de eerste graad
- studiegebied
- schoolse vertraging

Uit deze tabellen kunnen we een aantal conclusies trekken.

In verhouding tot de leerlingenpopulatie worden er meer leerlingen met een andere nationaliteit dan de Belgische definitief uitgesloten uit de school.

Jongens worden vaker definitief uitgesloten dan meisjes. In verhouding worden er bijna vier keer zoveel jongens uitgesloten als meisjes. Dit geldt zowel in het voltijds, in het deeltijds als in het buitengewoon onderwijs.

Het aantal definitieve uitsluitingen is in verhouding vrij gelijkmatig verdeeld over de leeftijden heen, al zijn er iets meer veertien-, vijftien- en zestienjarigen die definitief worden uitgesloten. Bij de twaalfjarigen zijn er

wel beduidend minder leerlingen die wegens tucht van school uitgesloten worden.

In de grootsteden wonen verhoudingsgewijs meer leerlingen die definitief uitgesloten worden. Opvallend is dat de verhouding definitief uitgesloten leerlingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hoger is dan in de steden Antwerpen en Gent.

De cijfers geven aan dat jongeren met een definitieve uitsluiting beduidend hoger scoren op de kansarmoede-indicatoren.

De jongeren die scoren op 'thuistaal niet-Nederlands' zijn verhoudingsgewijs oververtegenwoordigd in de groep jongeren met een definitieve uitsluiting: bij vier op de tien van deze leerlingen is de gezinstaal niet het Nederlands tegenover 14,1% leerlingen bij de totale schoolbevolking.

Eenzelfde oververtegenwoordiging zien we voor jongeren van wie de moeder een laag opleidingsniveau heeft: 57,5% van de jongeren tegenover iets meer dan 20% van de jongeren bij de totale schoolbevolking.

We zien ook een verschil bij de jongeren die beantwoorden aan de indicator 'trekkende bevolking'. Ook zijn er in verhouding meer definitief uitgesloten jongeren die beantwoorden aan de indicator 'thuisloos'.

Voor een kwart van alle schoolgaande jongeren krijgen de ouders een schooltoelage. Onder de definitief uitgesloten leerlingen gaat het over 56%.

Als het percentage leerlingen dat definitief uitgesloten wordt per hoofdstructuur wordt gecategoriseerd, dan zien we het hoogste percentage in het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Ook het buitengewoon onderwijs scoort iets hoger dan het voltijds gewoon onderwijs.

Opgesplitst naar de verschillende onderwijsvormen, zitten de meeste leerlingen die definitief worden uitgesloten in het beroepssecundair onderwijs.

Binnen de eerste graad liggen de absolute cijfers en het percentage een stuk hoger in de B-stroom dan in de A-stroom.

De studiegebieden Handel (496 leerlingen met een definitieve uitsluiting) en Mechanica-Elektriciteit (442 leerlingen met een definitieve uitsluiting) tellen in absolute cijfers vrij veel definitieve uitsluitingen. Het studiegebied Decoratieve Technieken (2,5%) telt het hoogste percentage definitieve uitsluitingen.

Leerlingen worden vaker definitief uitgesloten naarmate ze meer schoolse vertraging hebben opgelopen. Meer dan 68% van de leerlingen met een melding van definitieve uitsluiting heeft ten minste één jaar vertraging opgelopen.

Een minderheid van leerlingen wordt verscheidene schooljaren op rij definitief uitgesloten. Van alle leerlingen die in het schooljaar 2015-2016 definitief werden uitgesloten, was bijna 20% ook in het voorgaande schooljaar of de voorgaande schooljaren definitief uitgesloten.

Tabel 27: Verschillende schooljaren op rij definitief uitgesloten

Gemeld in het schooljaar	Aantal meldingen	%
Enkel in 2016-2017 uitgesloten	2316	80,4%
In 2016-2017 en 2015-2016 uitgesloten	439	15,2%
In 2016-2017, 2015-2016 en 2014-2015 uitgesloten	125	4,4%
Totaal	2 880 ³	100,0%

Spreiding in de tijd van definitieve uitsluitingen

Om na te gaan wanneer leerlingen definitief worden uitgesloten, hebben we de spreiding in de tijd bekeken.

Tabel 28: Spreiding in de tijd van definitieve uitsluitingen

Maand	Datum definitieve uitsluiting	
	Aantal	%
September	59	2,0%
Oktober	114	4,0%
November	152	5,3%
December	229	7,9%
Januari	310	10,8%
Februari	257	8,9%
Maart	256	8,9%
April	119	4,1%
Mei	148	5,1%
Juni	1 239	43,0%
Totaal	2 883	100%

Het is opvallend dat 43% van de leerlingen in juni definitief wordt uitgesloten. Een verklaring hiervoor ligt waarschijnlijk in het feit dat scholen de mogelijkheid hebben om leerlingen uit te sluiten met ingang van 30 juni. In dat geval kan de leerling tot aan het einde van het schooljaar de lessen bijwonen en aan examens deelnemen. Op die manier hoeft de uitsluiting niet noodzakelijk een zware hypotheek te leggen op de verdere schoolloopbaan van de leerling.

4. Besluit

In het schooljaar 2008-2009 werden meldingen van leerlingen die definitief uitgesloten werden voor het eerst elektronisch aan AGODI gemeld. Deze nieuwe manier van melden van definitieve uitsluitingen is duidelijk goed ingeburgerd. In het schooljaar 2016-2017 meldden de scholen dat 2.883 leerlingen definitief waren uitgesloten. Dit aantal is lager ten opzichte van het schooljaar voordien.

De meeste definitieve uitsluitingen doen zich verhoudingsgewijs voor in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Er worden voornamelijk jongens uitgesloten. In verhouding worden er ook meer leerlingen met de niet-Belgische nationaliteit uitgesloten. Dat geldt ook voor jongeren die wonen in een (groot)stedelijk gebied. In het BSO en in de B-stroom van de eerste graad komen de meeste definitieve uitsluitingen voor. Er lijkt een samenhang te zijn tussen definitieve uitsluitingen en schoolse vertraging. Een minderheid van leerlingen wordt verscheidene schooljaren op rij definitief uitgesloten.

Regelmatig gaat het over jongeren met zulke complexe problematieken dat binnen een schoolse context geen oplossing meer voorhanden is. Door de wachtlijsten in bijzondere jeugdbijstand en psychiatrie kan hun nood aan bijstand niet ingevuld worden. Voor deze jongeren zijn de opvangmogelijkheden vaak heel beperkt.

Leerplichtopvolging stopt niet aan de grenzen van Vlaanderen. Het is belangrijk dat er een goede samenwerking is met de Franse gemeenschap, maar ook met onze buurlanden. Het Agentschap voor Onderwijsdiensten wil daarom inzetten op samenwerking met onze buurlanden, en voornamelijk met Nederland.

Samenvatting

□ Controle op de inschrijvingen

Voor elke leerplichtige die op 1 september in het Vlaams Gewest woont gaan we na of hij/zij ingeschreven is in een onderwijsinstelling of op een andere manier aan de leerplicht voldoet. Voor 3.978 kinderen in het basisonderwijs en 4.101 leerlingen uit het secundair onderwijs schrijven we in het schooljaar 2016-2017 de ouders aan van kinderen voor wie we niet over de noodzakelijke gegevens beschikken. Voor beide onderwijsniveaus betekent dit een stijging t.o.v. het schooljaar 2015-2016. Bij deze kinderen is er immers een vermoeden van niet voldoen aan de leerplicht. Als we geen informatie van de ouders krijgen over hun kind, dan worden de dossiers doorgestuurd naar de gemeenten. Dit gebeurde voor 669 leerlingen uit het basisonderwijs (een daling met 192 dossiers t.o.v. schooljaar 2015-2016) en 659 leerlingen uit het secundair onderwijs, wat overeenkomstig is met vorig schooljaar (633 dossiers voor schooljaar 2015-2016). Als ook de gemeente geen informatie aanlevert die het tegendeel bewijst, bezorgen we het dossier van die leerling aan de procureur.

De grote meerderheid van de leerplichtige kinderen is ingeschreven in een onderwijsinstelling, volgt huisonderwijs of voldoet op een andere manier aan de leerplicht. Voor 69 leerlingen uit het basisonderwijs en 295 leerlingen uit het secundair onderwijs (minder dan 0,1% van de leerplichtige kinderen) uit het Rijksregister vinden we na het doorlopen van de procedure geen toereikend antwoord voor de inschrijvingscontrole en bestaan er dus twijfels over de invulling van de leerplicht. Van deze dossiers werden er op het niveau van het basisonderwijs 56 doorgestuurd naar de procureur. Dit is een lichte daling in vergelijking met het vorige schooljaar. In het secundair onderwijs stuurden we 38 dossiers naar de procureur. In het schooljaar 2015-2016 waren dit er nog 58. Daarnaast werden er 13 dossiers in het basisonderwijs en 257 in het secundair onderwijs door AGODI opgevolgd.

Tot slot zien we voor het secundair onderwijs een duidelijke stijging in het aantal vrijstellingen van de leerplicht; deze stijging is mogelijk te verklaren door de veranderde procedure waarbij jongeren langer door AGODI werden opgevolgd. Tevens lijkt dit de oorzaak te zijn voor de grote daling van dossiers die intern werden opgevolgd en voor de dossiers die uiteindelijk naar de procureur worden gestuurd.

Als we het profiel bekijken van de kinderen voor wie geen toereikend antwoord is gevonden tijdens de leerplichtcontrole, zien we dat het procentueel vaker gaat over kinderen die niet over de Belgische nationaliteit beschikken. Ze wonen vaak in de grootsteden Antwerpen en Gent en, specifiek voor het secundair onderwijs, in het stedelijk gebied rond het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De zeventienjarigen zijn meer vertegenwoordigd dan de andere leeftijdsgroepen. Daarbij moet worden opgemerkt dat een deel van de zeventienjarigen in de loop van het schooljaar achttien wordt en dus niet meer leerplichtig is op het einde van de controleprocedure.

□ Opvolging van in- en uitschrijvingen

In het basisonderwijs gebeurt de opvolging van schoolveranderingen lokaal door de uitschrijvende en de inschrijvende school. In het secundair onderwijs bestaat er een centrale opvolging van het verloop van in- en uitschrijvingen van leerlingen. Als een leerling gedurende een periode nergens ingeschreven is, nemen we een aantal administratieve stappen om het mogelijke absolute schoolverzuim van die leerling te beperken. Verder hebben we ook een beeld van het aantal laattijdige inschrijvingen²⁵.

De cijfers tonen aan dat de meeste leerlingen in het secundair onderwijs (94%) tot het einde van het schooljaar ingeschreven blijven in dezelfde school en studierichting. Dat percentage is iets lager dan vorig schooljaar (95%). Het aantal leerlingen dat verandert van school of van studierichting is toegenomen. Daarbij merken we dat de meerderheid van de leerlingen wel steeds ingeschreven blijft. Bovendien is er niet steeds sprake van bewust absoluut schoolverzuim bij leerlingen die een periode niet ingeschreven zijn. Sommige leerlingen stappen bijvoorbeeld over naar andere vormen van onderwijs, zoals huisonderwijs e.d. Toch stellen we vast dat een beperkte groep jongeren een heel instabiele schoolloopbaan doormaakt en dat deze groep altijd hetzelfde profiel heeft.

Het betreft voornamelijk zeventienjarige leerlingen die een andere nationaliteit hebben dan de Belgische en wonen in een verstedelijkt gebied. Jongeren met een instabiele schoolloopbaan zijn vaak vertegenwoordigd in de B-stroom van het voltijds gewoon secundair onderwijs en in het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Deze doelgroep loopt ook vaker schoolse vertraging op. Deze jongeren waren ook meer problematisch afwezig tijdens het voorafgaande en het lopende schooljaar. Tot slot zien we dat een instabiele loopbaan vaak samenhangt met een laattijdige inschrijving.

□ Opvolging van 30 halve dagen problematische afwezigheden

Problematische afwezigheden zijn afwezigheden waarvoor geen geldige verantwoording (medisch attest, ziektebriefje ouder, ...) werd ingediend. Deze worden in het aanwezigheidsregister geregistreerd met de administratieve code B.

Sinds het schooljaar 2013-2014 worden alle afwezigheidscodes geregistreerd via Discimus. Zo heeft AGODI een nauwkeurig zicht op de afwezigheidsproblematiek. In de periode daarvoor moesten scholen enkel na 30 halve dagen ongewettigde afwezigheid een melding van problematische afwezigheid versturen.

In het basisonderwijs merken we dat 0,65% van de leerlingen minstens 30 halve dagen problematisch afwezig was. Het gaat om hetzelfde percentage ten opzichte van vorig schooljaar (ook 0,65%).

In het basisonderwijs worden er verhoudingsgewijs meer leerlingen met problematische afwezigheden geregistreerd in het buitengewoon lager onderwijs. Het aandeel leerlingen dat problematisch afwezig is, is het hoogst bij de twaalf- en dertienjarigen, daarna gevolgd door de zesjarigen. Wat het aandeel leerplichtige leerlingen met een problematische afwezigheid betreft, valt een daling op naarmate de leerjaren vorderen. Het is opmerkelijk dat meer dan 60% van de leerlingen met minstens 30 halve dagen problematische afwezigheid hun eerste halve dag problematische afwezigheid al in de maand september verzamelen. Daarnaast behaalt meer dan 66% zijn tiende halve dag problematische afwezigheid in het eerste trimester en behaalt bijna 30% zijn dertigste halve dag problematische afwezigheid in het eerste trimester.

Wanneer gekeken wordt naar het profiel van de leerlingen met problematische afwezigheid kunnen een aantal zaken naar voor worden geschoven. Bij de niet-Belgen vindt men, relatief gezien²⁶, meer leerlingen terug met problematische afwezigheden. Vooral leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit zijn vaker problematisch afwezig. In het basisonderwijs merken we opvallend meer problematische afwezigheden op bij de zesjarigen, terwijl het aantal registraties verder afneemt naarmate de leerjaren vorderen. Het hoge aantal spijbelaars bij zesjarigen kan mogelijk verklaard worden door een gebrek aan kennis van de ouders over de leerplicht. Doordat sommigen van deze kinderen nog in het kleuteronderwijs zitten, zijn ouders zich er mogelijk niet van bewust dat hun kinderen al leerplichtig zijn.

²⁶ Aantal registraties problematische afwezigheden per nationaliteit ten opzichte van het aantal ingeschreven leerlingen per nationaliteit.

Naast de nationaliteit kan ook gekeken worden naar de woonplaats. Leerlingen die in grootsteden zoals Antwerpen of Gent wonen of in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, lopen meer kans om problematisch afwezig te zijn. Tot slot scoren leerlingen met minstens dertig halve dagen problematische afwezigheid hoger op de GOK-indicatoren: vooral op 'thuis taal niet-Nederlands', 'opleidingsniveau moeder' en 'trekkende bevolking' scoren deze leerlingen veel hoger in vergelijking met het totaal aantal leerplichtige leerlingen in het basisonderwijs.

Uit de gegevens van de scholen voor secundair onderwijs blijkt dat het aantal problematische afwezigheden blijft toenemen (van 1,4% in 2009-2010 naar 2,0% in 2014-2015 tot 2,5% in 2016-2017).

Ook hier vindt men bij de niet-Belgen, relatief gezien²⁷, meer leerlingen terug met problematische afwezigheden. Net zoals in het basisonderwijs zijn dit overwegend leerlingen met de Oost-Europese nationaliteit. In het deeltijds en buitengewoon secundair onderwijs is een hoger percentage meisjes dan jongens problematisch afwezig. Een groot deel van de geregistreerde jongeren in het secundair onderwijs is tussen zestien en achttien jaar.

De kinderen met een problematische afwezigheid wonen verhoudingsgewijs vaker in een verstedelijkt gebied. Vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in de steden Antwerpen en Gent ligt het percentage problematische afwezigheden een stuk hoger dan in de andere gebieden. Ook in het secundair onderwijs scoren leerlingen die doorgegeven worden als problematisch afwezig hoger op alle GOK-indicatoren. Vooral op 'thuis taal niet-Nederlands', 'opleidingsniveau moeder' en 'trekkende bevolking' scoren leerlingen met een registratie van problematische afwezigheid veel hoger in vergelijking met het totaal aantal leerplichtige leerlingen in het secundair onderwijs.

Op het vlak van de schoolloopbaan kunnen we stellen dat, net als vorige schooljaren, leerlingen met problematische afwezigheden in het secundair onderwijs veel prominenter voorkomen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs. In de eerste graad van het voltijds gewoon onderwijs situeren de meeste problematische afwezigheden zich in de B-stroom en in de tweede en derde graad in het beroepssecundair onderwijs (bso). Daarnaast zien we in het secundair onderwijs relatief veel registraties van problematische afwezigheid in het onthaalonderwijs. Er is een samenhang tussen leerlingen met problematische afwezigheden en schoolse vertraging.

Naast het verzamelen van gegevens proberen we, waar mogelijk, ondersteuning te bieden aan scholen en CLB's die geconfronteerd worden met leerlingen voor wie de problematische afwezigheid als zorgwekkend beschouwd kan worden. Voor deze leerlingen schrijven we op vraag van de school of het CLB een brief aan de ouders en/of we bezorgen het dossier aan de procureur. Dergelijke dossiers blijven heel beperkt in aantal omdat zorgwekkende dossiers²⁸ alleen aan AGODI bezorgd worden wanneer alle andere kanalen ontoereikend bleken te zijn.

□ Tucht in het secundair onderwijs

Het aantal tuchtmeldingen stijgt al sinds secundaire scholen in schooljaar 2008-2009 gestart zijn met het versturen van tuchtmeldingen. In 2016-2017 werd voor 0,7% van de schoolbevolking zo'n melding verstuurd.

Net als voor problematisch afwezige leerlingen, zien we dat leerlingen met een niet-Belgische nationaliteit in verhouding vaker definitief worden uitgesloten. Het percentage jongens dat definitief wordt uitgesloten, ligt veel hoger dan het percentage meisjes. Qua leeftijd zijn de meldingen vrij gelijkmatig verdeeld, alleen bij de twaalfjarigen zijn er minder meldingen.

²⁷ Aantal registraties problematische afwezigheden per nationaliteit ten opzichte van het aantal ingeschreven leerlingen per nationaliteit.

²⁸ Zie glossarium.

Leerlingen met een melding van definitieve uitsluiting wonen in verhouding vaker in verstedelijkt gebied. Vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in de grootsteden Antwerpen en Gent ligt het percentage definitief uitgesloten leerlingen een stuk hoger. Leerlingen met een melding van definitieve uitsluiting scoren vaker op de gelijkheidsindicatoren.

Op het vlak van de schoolloopbaan zien we dat definitieve uitsluitingen relatief iets meer voorkomen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs, maar dit in veel mindere mate dan de problematische afwezigheden. In het voltijds gewoon onderwijs situeren de meeste definitieve uitsluitingen zich in de eerste graad in de B-stroom en in de tweede en derde graad in het beroepssecundair onderwijs. Leerlingen worden relatief gezien vaker definitief uitgesloten als ze schoolse vertraging hebben opgelopen maar slechts een minderheid van de leerlingen wordt verscheidene schooljaren op rij definitief uitgesloten.

Overzicht van tabellen

- Tabel 1: Overzicht procedurestappen bij de controle op de inschrijvingen van de zes- tot zeventienjarigen in het Vlaams Gewest
- Tabel 2: Overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen van de zes- tot en met zeventienjarigen in het Vlaams Gewest
- Tabel 3: Overzicht van het aantal verstuurd brieven bij de opvolging van in- en uitschrijvingen in het secundair onderwijs
- Tabel 4: Evolutie in het aantal leerplichtige leerlingen uit het secundair onderwijs dat zich tijdig of laattijdig inschrijft
- Tabel 5: Evolutie in het aantal leerplichtige leerlingen uit het secundair onderwijs dat zich tijdig of laattijdig inschrijft (OKAN niet inbegrepen)
- Tabel 6: Leerlingen uit het secundair onderwijs die zich verschillende keren uitschrijven en opnieuw inschrijven in de loop van het schooljaar volgens de frequentie van schoolveranderingen
- Tabel 7: Leerlingen uit het secundair onderwijs die zich uitschrijven, maar zich niet onmiddellijk opnieuw inschrijven volgens het aantal dagen schoolverzuim
- Tabel 8: Leerlingen uit het secundair onderwijs die zich uit- en inschrijven volgens de soort van wijziging
- Tabel 9: Leerlingen uit het secundair onderwijs die zich na een uitschrijving niet opnieuw inschrijven volgens het moment van uitschrijving
- Tabel 10: Leerlingen uit het secundair onderwijs die in de maand van uitschrijving meerderjarig zijn of worden volgens de maand van uitschrijving
- Tabel 11: Evolutie van het aantal en het percentage inschrijvingen – uitschrijvingen met onmiddellijke inschrijven, laattijdige inschrijvingen en uitschrijvingen
- Tabel 12: Aantal en percentage leerplichtige leerlingen met problematische afwezigheden (PA)
- Tabel 13: Aantal en percentage leerplichtige leerlingen met problematische afwezigheden in kleuter- en lager onderwijs
- Tabel 14: Aantal leerplichtige leerlingen met problematische afwezigheden van de schooljaren 2014-2015 tot en met 2016-2017
- Tabel 15: Leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen met problematische afwezigheden van de schooljaren 2014-2015 tot en met 2016-2017
- Tabel 16: Percentage scholen met minstens één leerling met minstens 30 halve dagen problematische afwezigheid per hoofdstructuur en per schooljaar van de schooljaren 2014-2015, 2015-2016 en 2016-2017
- Tabel 17: Aantal leerplichtige leerlingen met problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur
- Tabel 18: Aantal en percentage leerplichtige leerlingen met 5, 10 en 15 problematische afwezigheden
- Tabel 19: Aantal leerplichtige leerlingen met problematische afwezigheden per provincie en per hoofdstructuur

- Tabel 20: Evolutie aantal zorgwekkende dossiers
- Tabel 21: Zorgwekkende dossiers per hoofdstructuur
- Tabel 22: Zorgwekkende dossiers per geboortjaar
- Tabel 23: Aantal meldingen van definitieve uitsluitingen van leerplichtige leerlingen tijdens de afgelopen drie schooljaren
- Tabel 24: Aantal meldingen definitieve uitsluitingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2014-2015 tot en met het schooljaar 2016-2017
- Tabel 25: Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2014-2015 tot en met het schooljaar 2016-2017
- Tabel 26: Aantal meldingen van definitieve uitsluiting per provincies en per hoofdstructuur
- Tabel 27: Verschillende schooljaren op rij definitief uitgesloten
- Tabel 28: Spreiding in de tijd van definitieve uitsluitingen

Overzicht van figuren

- Figuur 1: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de controle van de inschrijvingen
- Figuur 2: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de opvolging van in- en uitschrijvingen
- Figuur 3: Indeling van ingeschreven leerlingen in tijdig en laattijdig ingeschreven leerlingen
- Figuur 4: Indeling van ingeschreven leerlingen volgens verschillende categorieën

GLOSSARIUM

A-stroom: Leerlingen van de eerste graad die in het eerste leerjaar A en het tweede leerjaar van de eerste graad zitten.

Absoluut schoolverzuim: Schoolverzuim waarbij een leerling niet in een school of onderwijsinstelling is ingeschreven en ook geen huisonderwijs volgt.

Administratieve groep: Een entiteit binnen de onderwijsstructuur die geïdentificeerd wordt door een uniek administratief groepsnummer.

Ambtshalve afschrijving: De gemeente en/of politie heeft sterke vermoedens dat een gezin definitief uit de gemeente is vertrokken, maar weet niet waar het verblijft. Het gezin wordt dan geschrapt uit het bevolkingsregister van de gemeente.

Andere instellingen (cfr. leerplicht): Instellingen die niet behoren tot de gefinancierde of gesubsidieerde scholen. Daaronder vallen onder meer de erkende scholen, de Europese scholen, de internationale scholen, de private scholen, de Syntra, de centra voor deeltijdse vorming en de instellingen en voorzieningen bijzondere jeugdzorg.

Antwoord niet toereikend (controle op de leerplicht): Deze leerlingen hebben we noch teruggevonden in onze bestanden, noch hebben wij van ouders of gemeente een antwoord ontvangen waaruit blijkt dat de leerlingen aan de leerplicht voldoen.

Antwoord toereikend (controle op de inschrijvingen): Ofwel hebben we deze leerlingen teruggevonden in de bestanden met ingeschreven leerlingen ofwel hebben we een antwoord ontvangen van ouders of gemeenten waaruit blijkt dat de leerlingen aan de leerplicht voldoen.

B-stroom: Leerlingen van de eerste graad die in het eerste leerjaar B en het beroepsvoorbereidend leerjaar zitten.

Centrum deeltijdse vorming: Een centrum ingericht door een vzw, actief in het vormings- en jeugdwerk, waar vormingsprogramma's worden aangeboden aan jongeren die door diverse omstandigheden (sociale, persoonlijke, maatschappelijke ...) niet meer kunnen participeren aan het bestaande schoolse systeem.

Code B: Registratiecode voor problematische afwezigheden.

Code T: Registratiecode voor afwezigheden als gevolg van een tijdelijke of definitieve uitsluiting.

Collectief huisonderwijs: Zie huisonderwijs.

Deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso): Het onderwijs dat minder weken per jaar of minder lessen per week omvat dan bepaald voor het voltijds secundair onderwijs (zie definitie voltijds secundair onderwijs).

Hoofdstructuur : Dit is het niveau, soort onderwijs en soort programma waar de leerling les volgt: gewoon kleuteronderwijs, buitengewoon kleuteronderwijs, gewoon lager onderwijs, buitengewoon lager onderwijs, voltijds gewoon secundair onderwijs, deeltijds beroepssecundair onderwijs, buitengewoon secundair onderwijs.

Huisonderwijs: Onderwijs dat verstrekt wordt aan leerplichtigen van wie de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de minderjarige leerling onder hun bewaring hebben, beslist hebben zelf dit onderwijs te organiseren en te bekostigen. Het huisonderwijs moet aan twee minimumeisen voldoen: enerzijds moet het gericht zijn op de ontplooiing van de volledige persoonlijkheid en de talenten van de jongere en op de voorbereiding op een actief leven als volwassene; anderzijds moet het respect voor de grondrechten van de mens en voor de culturele waarden van de jongere zelf en van anderen bevorderen; andere inhoudelijke voorwaarden worden niet opgelegd. Huisonderwijs

kan individueel gegeven worden (individueel huisonderwijs) ofwel in een organisatie of instelling al dan niet gebaseerd op een zekere rechtsvorm (collectief huisonderwijs). De wettelijke, decretale en reglementaire bepalingen maken geen onderscheid tussen verschillende vormen van huisonderwijs.

Individueel huisonderwijs: Zie huisonderwijs.

Laattijdige inschrijving: Binnen het bestek van dit rapport worden hiermee de leerlingen bedoeld die zich pas na de derde schooldag inschrijven in een school van het Vlaams gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs.

Leerplichtcontrole (controle op de inschrijvingen): Controle uitgevoerd door het Agentschap voor Onderwijsdiensten, waarbij wordt bekeken of alle leerplichtige kinderen, die op 1 september in het Vlaams Gewest wonen, ook daadwerkelijk aan de leerplicht voldoen.

Modulair onderwijs: Een aantal scholen organiseert experimenteel voltijds gewoon secundair onderwijs volgens een modulair stelsel. De opleidingen bestaan uit een aantal modules en worden georganiseerd per studiegebied, zonder opdeling in graden of leerjaren. Een verwijzing naar graden of leerjaren komt nog wel tot uiting op de studiebewijzen in het voltijds gewoon secundair onderwijs omwille van gelijkwaardigheid en gelijkvormigheid met het lineair onderwijs.

Nationaliteit: Hiermee bedoelen we de nationaliteit zoals geregistreerd in het Rijksregister. Personen met de Belgische nationaliteit beschouwen we als Belgen, personen die niet de Belgische nationaliteit hebben beschouwen we als vreemdelingen of niet-Belgen. Bij de Belgen kunnen we een onderscheid maken tussen autochtone Belgen (personen die als Belg geboren zijn) en allochtone of nieuwe Belgen (personen die niet als Belg geboren zijn).

Onderwijsnetten: Traditioneel worden er drie netten onderscheiden: het Gemeenschapsonderwijs (met als inrichtende macht het Gemeenschapsonderwijs, een Vlaamse openbare instelling met rechtspersoonlijkheid), het gesubsidieerd officieel onderwijs (omvat de gemeentescholen, stedelijke scholen en provinciale scholen, als inrichtende macht achter-eenvolgens gemeentebesturen, stadsbesturen en provinciebesturen) en het gesubsidieerd vrij onderwijs (georganiseerd op privé-initiatief, door een privépersoon of een privéorganisatie, de inrichtende macht is vaak een vzw).

Onderwijsniveau: Indeling van het leerplichtonderwijs in kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs.

Onderwijsvormen (opdeling in de tweede, derde en vierde graad secundair onderwijs): Het algemeen secundair onderwijs, het beroepssecundair onderwijs, het kunstsecundair onderwijs en het technisch secundair onderwijs.

Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het secundair onderwijs (OKAN): Dit onderwijs heeft tot doel Nederlandsonkundige leerlingen, die onlangs in België zijn aangekomen, op te vangen, zo snel mogelijk Nederlands te leren en hen te integreren in de onderwijsvorm en studierichting die het nauwst aansluit bij de individuele capaciteiten van die anderstalige nieuwkomer. Het onthaalonderwijs bevat daarom eerst een onthaaljaar, waarbij de leerling gedurende een schooljaar intensief Nederlands (minimum 28u/week) krijgt. Na het onthaaljaar worden de leerlingen verder ondersteund, begeleid en opgevolgd.

Opleidingsvorm: Op het niveau van het buitengewoon secundair onderwijs, de algemene aard en de doelstelling van het verstrekte onderwijs. Volgende opleidingsvormen kunnen worden ingericht volgens het type van buitengewoon onderwijs en volgens de mogelijkheden van de leerlingen:

- het buitengewoon secundair onderwijs tot sociale aanpassing (OV 1);
- het buitengewoon secundair onderwijs tot sociale aanpassing en arbeidsgeschiedmaking (OV 2);
- het buitengewoon secundair beroepsonderwijs (OV 3);
- het secundair algemeen, technisch, kunst- en beroepsonderwijs met doorstromingsafdeling of met kwalificatieafdeling (OV 4).

Problematische afwezigheid: Een afwezigheid waarvoor ofwel geen, ofwel laattijdig een geldige verantwoording (medisch attest, briefje ouders ...) werd ingediend. Dat wordt in het aanwezigheidsregister geregistreerd met een code B.

Regelmatische leerling: (algemeen) Leerling die voldoet aan de toelatingsvoorwaarden en die het geheel van de vorming van het leerjaar waarvoor hij is ingeschreven werkelijk en regelmatig volgt voor de hele duur van het schooljaar, behalve bij gewettigde afwezigheid. Een regelmatige leerling komt in aanmerking voor financiering/subsidiëring, schoolbevolkingsnormen en voor het behalen van een officieel studiebewijs.

Schoolse vertraging: Het niet meer op leeftijd zitten van een leerling in het betrokken leerjaar. Uitgedrukt in aantal jaren is dat de vertraging die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen van hetzelfde geboortjaar. Wie ouder is dan de 'normale' leeftijd om in een bepaald leerjaar te zitten heeft schoolse vertraging.

Studiegebied: Een groep van structuuronderdelen op basis van een inhoudelijke verwantschap en, in het technisch en beroepssecundair onderwijs, ook op basis van een behoefte aan eenzelfde onderwijsinfrastructuur en een uitweg naar eenzelfde beroepssector. De meerderheid van de studiegebieden zijn tso- en bso-overschrijdend.

Syntra: Opleidingsnetwerk voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, gesubsidieerd door de overheid. Hun aanbod omvat opleiding, vorming en begeleiding. Binnen het Syntra-aanbod situeren de opleidingsprogramma's zich in de leertijd, ook wel middenstandsopleiding of leercontract genoemd.

Thuislozen: Onder thuislozen worden de leerlingen verstaan die tijdelijk of permanent buiten het eigen gezinsverband opgenomen zijn door een gezin of persoon, een voorziening of sociale dienst, vermeld in de gecoördineerde decreten van 4 april 1990 inzake bijzondere jeugdbijstand en in de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, met uitzondering van de internaten, gefinancierd of gesubsidieerd door het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

Trekkende bevolking: De binnenschippers, de kermis- en circusexploitanten en -artiesten en de woonwagenbewoners bedoeld in artikel 2, 3°, van het decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden.

Verstedelijkingsgraad: Voor de indeling van de gemeenten van het Vlaams Gewest volgens de graad van verstedelijking baseren we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Dat is een classificatie op basis van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, met opsplitsing van het buitengebied op basis van het Strategisch Plan Ruimtelijke Economie waarbij het ruraal overgangsg gebied en het ruraal gebied als platteland wordt geclassificeerd. De resterende gemeenten uit het buitengebied worden als overgangsg gebied geclassificeerd.

Zo krijgen we de volgende indeling:

grootsteden: Antwerpen, Gent

regionale centrumsteden: Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas, Turnhout

kleine steden: Aarschot, Asse, Beringen, Beveren, Bilzen, Blankenberge, Boom, Bree, Deinze, Dendermonde, Diest, Diksmuide, Eeklo, Geel, Geraardsbergen, Halle, Heist-op-den-berg, Herentals, Hoogstraten, Ieper, Knokke-Heist, Leopoldsburg, Lier, Lokeren, Lommel, Maaseik, Maasmechelen, Menen, Mol, Neerpelt, Ninove, Oudenaarde, Overpelt, Poperinge, Ronse, Sint-Truiden, Temse, Tielt, Tienen, Tongeren, Torhout, Veurne, Vilvoorde, Waregem, Wetteren, Zottegem

stedelijke rand: Aartselaar, Beerse, Beersel, Boechout, Borsbeek, Bredene, Damme, De Pinte, Deerlijk, Denderleeuw, Destelbergen, Diepenbeek, Dilbeek, Drogenbos, Edegem, Evergem, Grimbergen, Harelbeke, Hemiksem, Hove, Ingelmunster, Izegem, Jabbeke, Kontich, Kraainem, Kuurne, Linkebeek, Lint, Machelen, Melle, Merelbeke, Middelkerke, Mortsel, Niel, Oostkamp, Oud-Turnhout, Schelle, Sint-Genesius-Rode, Sint-Katelijne-Waver, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vosselaar, Wemmel, Wevelgem, Wezembeek-Oppem, Wijnegem, Wommelgem, Zaventem, Zedelgem, Zonhoven, Zwevegem, Zwijndrecht

overgangsgebied: Affligem, Arendonk, As, Balen, Begijnendijk, Berlaar, Berlare, Bierbeek, Bonheiden, Boortmeerbeek, Bornem, Brasschaat, Buggenhout, De Panne, Dessel, Dilsen-Stokkem, Duffel, Erpe-Mere, Grobbendonk, Haacht, Haaltert, Halen, Ham, Hamme, Hamont-Achel, Hechtel-Eksel, Herent, Herenthout, Herk-de-Stad, Herselt, Heusden-Zolder, Hoeilaart, Hoeselt, Houthalen-Helchteren, Hulshout, Kalmthout, Kampenhout, Kapellen, Kapelle-Op-Den-Bos, Kasterlee, Keerbergen, Koksijde, Kortenberg, Kruibeke, Laakdal, Lanaken, Lebbeke, Lede, Lennik, Liedekerke, Lille, Londerzeel, Lovendegem, Lubbeek, Lummen, Malle, Meeuwen-Gruitrode, Meise, Nijlen, Olen, Opglabbeek, Opwijk, Oud-Heverlee, Overijse, Putte, Puurs, Ranst, Retie, Roosdaal, Rotselaar, Rumst, Scherpenheuvel-Zichem, Schilde, Schoten, Sint-Amands, Sint-Martens-Latem, Stabroek, Steenokkerzeel, Stekene, Ternat, Tessenderlo, Tielt-Winge, Tremelo, Vorselaar, Waasmunster, Wellen, Westerlo, Wichelen, Wielsbeke, Willebroek, Zandhoven, Zele, Zelzate, Zemst, Zoersel, Zutendaal

platteland: Aalter, Alken, Alveringem, Anzegem, Ardoorie, Assenede, Avelgem, Baarle-Hertog, Beernem, Bekkevoort, Berchem, Bever, Bocholt, Borgloon, Boutersem, Brakel, Brecht, De Haan, Dentergem, Essen, Galmaarden, Gavere, Geetbets, Gingelom, Gistel, Glabbeek, Gooik, Heers, Herne, Herstappe, Herzele, Heuvelland, Hoegaarden, Holsbeek, Hooglede, Horebeke, Houthulst, Huldenberg, Ichtegem, Kaprijke, Kinrooi, Kluisbergen, Knesselare, Koekelare, Kortemark, Kortenaeken, Kortesseem, Kruishoutem, Laarne, Landen, Langemark-Poelkapelle, Ledegem, Lendeledede, Lichtervelde, Lierde, Linter, Lochristi, Lo-Reninge, Maarkedal, Maldegem, Meerhout, Merchtem, Merksplas, Mesen, Meulebeke, Moerbeke, Moorslede, Nazareth, Nevele, Nieuwerkerken, Nieuwpoort, Oosterzele, Oostrozebeke, Oudenburg, Peer, Pepingen, Pittem, Ravels, Riemst, Rijkvorsel, Ruiselede, Sint-Gillis-Waas, Sint-Laureins, Sint-Lievens-Houtem, Spiere-Helkijn, Staden, Vleteren, Voeren, Waarschoot, Wachtebeke, Wervik, Wingene, Wortegem-Petegem, Wuustwezel, Zingem, Zomergem, Zonnebeke, Zoutleeuw, Zuienkerke, Zulte, Zwalm

(zie ook VRIND-classificatie op <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2009-07-01-vrind2009.aspx>).

Voltijds engagement: Combinatie van leren en werkplekleren voor de leerlingen van het deeltijds beroepssecundair onderwijs en de leertijd. De combinatie van beide componenten bedraagt minimaal 28 uur per week. De component leren kan worden ingevuld via het dbso of via de theoretische vorming binnen de leertijd. De invulling van de component werkplekleren is afhankelijk van de invulling van de component leren. In het dbso kan de component werkplekleren worden ingevuld via arbeidsdeelname, via een brugproject of via een voortraject. In het dbso kunnen beide componenten vervangen worden door een persoonlijk ontwikkelingstraject.

Voltijds secundair onderwijs: Het onderwijs dat aan regelmatige leerlingen wordt verstrekt gedurende veertig weken per jaar naar rato van ten minste achtentwintig wekelijkse lessen en rekening houdend met het maximale aantal wekelijkse lessen zoals wettelijk vastgesteld.

Vrije leerling (secundair onderwijs): Leerling die niet voldoet aan de voorwaarden van regelmatige leerling (zie definitie regelmatige leerling). De inschrijving van een vrije leerling is niet onderworpen aan door de Vlaamse overheid bepaalde normen en omvat dan ook uitsluitend een onderlinge overeenkomst tussen de betrokken inrichtende macht of de schooldirectie en de ouders of de meerderjarige leerling zelf. Een vrije leerling komt noch in aanmerking voor financiering/subsidiëring, schoolbevolkingsnormen, noch voor het behalen van een officieel studiebewijs. Een vrije leerling beantwoordt wel aan de bepalingen inzake de leerplicht op voorwaarde dat, zoals een regelmatige leerling, het geheel van de vorming wordt gevolgd.

Vrijstelling van de leerplicht: Bij een fysieke of mentale handicap kan een tijdelijke of definitieve vrijstelling van de leerplicht worden toegekend. Daarnaast hebben ook de jongeren die al een diploma van secundair onderwijs, een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad BSO of een kwalificatiegetuigschrift van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon onderwijs behaalden, een vrijstelling van de leerplicht.

Zorgwekkend dossier: Dit is een dossier waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling. Als de school een zorgwekkend dossier meldt aan AGODI wordt samen met de school en het CLB bekeken of er een brief verstuurd wordt naar de ouders. Als het nodig is, bezorgt AGODI het dossier aan de procureur.

AFKORTINGENLIJST

AGODI: Agentschap voor Onderwijsdiensten

ASO: Algemeen Secundair Onderwijs

BaO: Basisonderwijs

BSO: Beroepssecundair Onderwijs

Buso: Buitengewoon Secundair Onderwijs

CDV: Centra Deeltijdse Vorming

CLB: Centra voor Leerlingenbegeleiding

CMP: Centraal Meldpunt (Antwerpen)

DBSO: Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs

EDISON: Elektronisch Doorgeven van Informatie tussen Schoolinstellingen en Onderwijs

GO: Gemeenschapsonderwijs

KSO: Kunstsecundair Onderwijs

LOP: Lokaal Overlegplatform

OKAN: Onthaalklas (onthaalonderwijs) voor Anderstalige Nieuwkomers

OV: Opleidingsvorm

PA: Problematische Afwezigheid

SES: Sociaal Economische Status

SO: Secundair Onderwijs

TSO: Technisch Secundair Onderwijs

VDAB: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

BRONNEN

Bibliografie

- DUQUET, N., GLORIEUX, I., LAURIJSSEN I. en Van Dorsselaer, Y. Wit krijgt schrijft beter. Antwerpen, 2006.
- European Commission/EACEA/Eurydice, The structure of the European education systems 2016/17: Schematic diagrams. Eurydice facts and figures. Luxembourg, 2016.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Brussel, 2006.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Statistisch Jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaar 2016-2017. Brussel, 2017.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2010-2011. Brussel, 2012.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2011-2012. Brussel, 2013.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2012-2013. Brussel, 2014.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2013-2014. Brussel, 2016.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2014-2015. Brussel, 2017.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2015-2016. Brussel, 2017.
- PERQUY, J. "Leerplicht vanuit de sociale dimensie". Tijdschrift voor Onderwijsrecht en –Beleid, 1995-1996.
- UGent. Wiskundige geletterdheid bij 15-jarigen. Overzicht van de eerste Vlaamse resultaten van PISA 2012. Gent, 2012.
- Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20/11/1989.
- Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. Advies over welbevinden en gelijke kansen in het gezondheidsbeleid op school, 2011.

